

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
ÜHEKSAKÜMNE KUUENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Hotell Lydia konverentsiruum, Tartu

08. detsembril 2017. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Peeter Jerofejev, riigikohtunik (asendusliige)
Ivo Pilving, riigikohtunik
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Sten Lind, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Iris Kangur-Gontšarov, Harju Maakohtu kohtunik
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik
Hannes Vallikivi, Eesti Advokatuuri esimees
Heili Sepp, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri asetäitja-nõunik, osakonnajuhataja
Lavly Perling, riigi peaprokurör

Teised osalejad:

Kadri Palm, Tartu Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Liis Lindström, Riigikohtu esimehe nõunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu esimees
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu esimees
Astrid Asi, Viru Maakohtu esimees
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu kohtudirektor
Merje Talvik, Riigikohtu kommunikatsiooniosakonna juhataja (võttis osa päevakorrapunktide 8-9 arutelust)
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Hans Moks, Harju Maakohtu kohtudirektor
Virve Altuhova, Viru Maakohtu kohtudirektor
Janar Filippov, Tallinna Ringkonnakohtu avalike suhete teenistuse juht
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanter
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse juhataja
Siret Jürgenson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse analüütik
Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik
Tanel Tiits, RKAS juhatus liige (võttis osa päevakorrapunkti nr 3 arutamisest)
Mihkel Mäger, RKAS (võttis osa päevakorrapunkti nr 3 arutamisest)
Riin Pärnamets, Eesti Uuringukeskuse projektijuht (võttis osa päevakorrapunkti nr 9 arutamisest)

Juhatas:

Protokollis:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik

Algus: 08.12.2017. a kell 11.00

Lõpp: 08.12.2017. a kell 16.35

Istungi päevakorras on:

- 1. 29.09.2017. a KHN-i 95. korralise istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe**
Otsuse projekt: KHN kinnitab 29.09.2017. a KHN-i 95. korralise istungi protokollki.
Materjalina lisatud protokoll.
- 2. Õigusemõistmise arengukava (sh kohtute tugiteenuste reformimise) arutelu kokkuvõte – KS § 41 lg 1 p 4 – Justiitsministeerium, Marko Aavik**
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust arengukava projekti ja tugiteenuste reformimise valikute osas.
Materjal saadetakse hiljem.
- 3. Tallinna kohtumaja valmimine – KS § 41 lg 1 p 3 alusel – RKAS, Tanel Tiits**
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja annab nõusoleku Harju MK kohtumajade asukoha vastavalt muutmiseks JM määrukses.
Materjalina lisatud Justiitsministri kiri Rahandusministeeriumile, Rahandusministeeriumi vastus ja memo.
- 4. Võru kohtumaja asukohaga Põlvas – KS § 41 lg 1 p 3 alusel – Tartu Maakohus, Liivi Loide**
Otsuse projekt: KHN kiidab kohtumajade liitmise heaks ja annab nõusoleku JM määrukses vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud memo.
- 5. Põhiõiguste paketi raames Harju Maakohtusse kahe kohtunikukoha loomine – KS § 41 lg 1 p 4 alusel – Harju Maakohus, Meelis Eerik; Justiitsministeerium, Marko Aavik;**
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku kahe kohtunikukoha juurde loomiseks ja JM määrukses vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud taotlus, memo ja PÕP analüüs.
- 6. Kohtunikukohtade kohtumajade vahel ümber jagamine – KS § 41 lg 1 p 4 alusel – Tartu Maakohus, Liivi Loide; Viru Maakohus, Astrid Asi**
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku kohtunikukohtade kohtumajade vahel ümber jagamiseks ja JM määrukses vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud memod.
- 7. Ülevaade 2018. aasta kohtute eelarve kujundamise põhimõtetest – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus**
Otsuse projekt: KHN annab arvamuse 2018. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtete kohta.
Materjalidena lisatud memo ja eelarvetabel.
- 8. Töökoormusmetoodika töörühma töö ülevaade – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha**
Otsuse projekt: KHN kiidab heaks metoodika kasutuselevõtmise testperioodiks/testimise eesmärgil.
Materjalidena lisatud töökoormusmetoodika põhimõtted ja memo.
- 9. Menetlusosaliste rahulolu-uuring – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Eesti Uuringukeskuse projektijuht Riin Pärnamets**
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud uuringu raport.
- 10. Vanade asjade aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha**
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud memo.
- 11. Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus; Riigikohus, Liis Lindström**
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Materjal puudub.

- 12. Info 2018. aasta kohtunike täiskogust – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.

2018. aasta KHN-i istungid toimuvad 2. märts, 31.mai -1. juuni, 21. september ja 7. detsember.

- 1. 29.09.2017. a KHN-i 95. korralise istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Protokollile ei ole kellelgi täiendusi.

Otsus: KHN kinnitab 29.09.2017. a KHN-i 95. korralise istungi protokollki.

- 2. Õigusemõistmise arengukava (sh kohtute tugiteenuste reformimise) arutelu kokkuvõte– KS § 41 lg 1 p 4** – Justiitsministeerium, Marko Aavik

Aavik: 22-23.11.2017. a toimus Vihulas kahepäevane üritus, kus arutasime Justiitsministeeriumi arengukavaga seonduvat, ja ma tänan kõiki sellest osavõtjaid. Tööjaotus oli selline, et me olime esimesel päeval jaotatud töörühmadesse, igas grupis ca 5-6 inimest ning töörühmades toimus arutelu ja mõtete jagamine etteantud küsimuste alusel. Kaardistasime väärtusi, mida peeti osalejate seas oluliseks. Erinevatest gruppides saime kokku ca 20 ideed, mida teisel päeval koos arutasime ja üle vaatasime ning selle tulemusena tegime teisel päeval hääletuse selgitamiseks välja, millistega nendest 20st ideest edasi läheme. Täpsed hääletustulemused on saadetud materjalide hulgas. Annaksin ülevaate, kuidas grupeerisime ideid, mis said rohkem hääli.

Esimene grupp on kohtu organisatsiooni arendamise ja haldamise edendamine. Esimene idee selles grupis on kohtusüsteemi strateegiline planeerimine ja arendamine. Näiteks käidi välja idee suurendada KHN-i liikmete rolli erinevates arendusprotsessides osalemisel. Teine idee sellest teemagrupidist on kohtuhaldusasutuste loomine. Selle eesmärk on tänase kohtute administreerimise ebaühtluse korrastamine: täna on mõnel kohtul oma kohtudirektor ja mitmel kohtul on ühine kohtudirektor. Meie suund on selle poole, et oleks ühine kohtudirektor ja kohtute administreerimine oleks ühtlustatud.

Meil on olnud ammu plaan kohtute administratsiooni konsolideerida, oleme selle poole liikunud ja meil on plaan sellega ka jätkata ning selle loogiline arengutulemus on kohtuhaldusasutuse moodustamine.

Kevadel saab läbi Pärnu Maakohtu kohtudirektori ametiaeg. See on kõige väiksem maakohus kohtusüsteemis ja ministeeriumi poolt on olnud väga selge seisukoht, et arvestades kõiki konsolideerimise protseduure, me ei tahaks sinna direktorit uuesti otsida, vaid üritaks konsolideerida olemasolevate direktorite süsteemi. Olen arutanud seda ideed Rubo Kikerpilliga, kes on avaldanud nõusolekut, et kui Peeter Tammistu ametiaeg saab läbi, siis Pärnu Maakohus liidetakse Hans Moksi haldusorganisatsiooniga. Selle plaaniga lähme edasi ja kevadel tehakse see liidustus ära.

Ka Viru Maakohus soovib liituda Hans Moksi administratsiooniga, mis toetab meie ühtset konsolideerumise ideed. Me oleme selle rääkinud läbi nii puudutatud kohtu esimeestega, kui Hans Moksiga ja kõik on sellega nõus ning see muudatus võiks aset leida alates 1. jaanuarist 2018. See võimaldab Virve Altuhoval rohkem keskenduda registrite arendamisele. Ma väga hindan teda kohtudirektorina, kuid ma näen vajadust toetada kohtusüsteemi administratsiooni korrastamist ja konsolideerimist. Siit muidugi jääb õhku see, mis saab Tartu kohtute administreerimisest, kuna seal on kohtudirektorina ametis asendaja ning oleme asendajat hoidnud, kuna pikas perspektiivis näeme ka seal konsolideerimist. Kutsume 2018. aastal Tartu organisatsioone üles sellele mõtlema. Vaatame, kuidas see test läheb. See ei ole pöördumatu protsess, mis me praegu konsolideerimisega tekitame. Me ei taha, et administreerimine kuidagi kaugeneks Pärnu Maakohust või Viru Maakohtust, see ei ole eesmärk, vaid tsentraalse poliitika tulemusena me tahame pakkuda parima kvaliteediga teenust sama raha eest igale poole. Kui peaks selguma, et see nii ei tööta, siis see ei ole pöördumatu protsess.

Kolmandaks ideeks, mis sai piisavalt hääli, oli väikeste kohtumajade teema. Tuleks vaadata, millised kohtumajad millisel kujul on mõistlik pikas perspektiivis alles hoida ja millised majad oleks mõistlik asendada teeninduspunktidega. Neljandaks peeti organisatsiooni arendamise teemal oluliseks seda, et

kogu kohtusüsteemi tegevuse juures tuleb silmas pidada, et kohtuniku ja organisatsiooni institutsionaalne sõltumatus oleksid tagatud.

Teise grupi moodustasid ideed, mida me võtsime kokku teemana „Kohtumenetluse tõhustamine, tõstmine“. Esimene idee oli pealkirjaga „Esimese astme kohtute olulisuse rõhutamine“. Soov on üritada murda müüte, eriti professionaalsete õigusteenuse osutajate ja kohtus käijate hulgas, et õigusemõistmine algab alles teise astme kohtust. See ei ole nii, esimese astme kohus peab enamikel juhtudel andma lõpplahendi.

Teiseks ideeks on kohtus töötavate professionaalide arendamine, nende asjatundlikkuse tõstmine, mis loomulikult käib kokku eelmise probleemiga.

Kolmandaks ideeks on erinevate innovaatiliste lahenduste parem juurutamine ja kasutusele võtmine. Positiivse üllatusena olid mitmed töögrupid välja pakkunud näiteks robot-kohtuniku idee. Selle idee taga on intelligentne tehniline lahendus, kuna on selliseid tüüpasju, mida saaks arvutisüsteem analüüsida ja lihtsustada kohtuniku teatud analüütilist tegevust. Näiteks pakub süsteem varasemast praktikast tulenevaid näiteid või toob esile kohti, mis on relevantsemad selle asja lahendamises ehk teeb taustatööd. Vähemalt esimeses astmes saab selline lahendus teha kohtuniku töö palju lihtsamaks. Robot-kohtujurist võib olla õigem sõna. Riigikohtu ja Advokatuuri esindajad on tõstatanud arendusteema seoses kohtulahendite jõustumisega, kuhu saaks välja töötada süsteemi, mis muudaks selle vähem inimtööjõudu nõudvaks, kui tänane süsteem on. Robot-kohtuniku idee ei tähenda seda, et meil kohtunikud kaoksid ära, vaid seda, et kohtunikelt ja kohtusüsteemi ametnikelt võtta ära sellist tööd, mis võib-olla takistavad neil keskendumist asjadele, mis vajavad rohkem tähelepanu ja kvaliteeti.

Kolmas teemade grupp on seotud sellega, et kohtusüsteem muuta inimesekesksemaks. Kohus on ikkagi mõeldud inimeste teenindamiseks ja ühiskonna turvalisemaks muutmiseks.

Eesmärk on suviseks KHN-iks saada kokku arengukava dokument, mis vastab arengukava nõuetele. Selleni on plaanis jõuda koos selle sama grupiga, kes on välja pakkunud loetletud ideed. Kutsume kokku kohtu esimehed ja KHN-i liikmed, kes osaleda soovivad, ning koguneme kord kuus, võtame ideed, käime selle läbi ja vaatame, kuidas seda sobitada viie aasta perspektiivis muude asjadega. Kevadeks soovime panna kokku 5 aasta arenguplaani koos rakendustegevusega, mis sisustaksid väljapakutud ideid. Teemade ring ei ole kinnine – sinna võib neid nii lisanduda, kui võivad ka mõned ideed kaduda.

Teisel päeval olid hääletamisel kaks ideed. Üks, mis on seotud Ida-Virumaa regionaalarengukavaga, mis on Vabariigi Valitsuses ning, mille täitmiseks oleme välja pakkunud Ida-Virumaa kompetentsikeskuse loomisideed. Me oleme koostanud selle kohta esmase dokumendi ja see saadeti ka materjalidena laiali. Hääletamisel osales 19 inimest, kellest 17 olid kompetentsikeskuse loomise vastu ja 2 poolt. Mina jätsin hääletamata, et mitte mõjutada kuidagi tulemust.

Teine punkt, mis kasvas välja kohtumajade võimaliku sulgemise arutelust oli see, et me võiksime enne kohtumajade sulgemist ühendada kohtumajade teeninduspiirkonnad. See oleks loogiline jätk 2005-2006 aasta kohtute ühendamise reformile. Maakohus ja halduskohus oleks üks tööpiirkond, mitte seal sees ei oleks eraldi majade tööpiirkonnad. Usaldaksime kohtu üldkogusid leidmaks optimaalne tasakaal raha, kvaliteedi ja inimesekeskuse suhtes. Selle poolt oli 20 inimest ja üks kohtu esindaja jäi erapooletuks. Meil on plaanis see teema tuua märtsis KHN-i.

Lippus: Kui soovime vabaneda mõistest „kohtumaja teeninduspiirkond“, siis tuleb muuta menetlusseadustikke. Kui reguleerida seda, et kõigil kohtumajadel on ühtne teeninduspiirkond, siis piisab Justiitsministri määruse muutmisest, milleks on vaja KHN-i nõusolekut.

Aavik: Kui KHN-il on selline valmisolek, siis saame selle olukorra lahendada ilma seadust muutmata, määruse tasemel, kohendades määruse mõisteid. Märtsikuiseks KHN-iks pakume välja lahenduse, kuidas teemaga edasi minna.

Pikamäe: Teise päevakorrapunkti raames on kaks erinevat infovoogu. Üks puudutab arengukava arutelu, mis leidis aset novembri teises pooles Vihulas ja teine on küsimus kohtudirektorite konsolideerimisest. Mina ise Vihulas toimunud üritusel osaleda ei saanud, kuid lugesin kokkuvõtvat memo sellest arutelust. Pean ütleva, et memo on võrdlemisi eklektiline. Siin on üsna palju selliseid ideid, millest esmapilgul ei saagi aru. Silma jäi üks ettepanek, et Eesti kohtunik töötab rahus päikese all,

mida iganes selle all silmas on peetud. Või teine ettepanek, robotkohtunik, mida üritasid selgitada, kuid minu arust tekitab see endiselt teatud kahtlusi. Ma saan aru, et see on soov õigusemõistmine delegeerida algoritmitele, arvuti süsteemidele. Selles olen ma alati olnud skeptiline, kuna ma ei kujuta ette, et inimlikku õiglustunnet, mis peaks olema õigusemõistmise sisu, oleks võimalik üle kanda mingile masinale. Samamoodi ma ei kujuta ette ravimise võiks arsti asemel üle võtta kompuuter. Tõsi küll, palju on arvuti süsteeme, mis lihtsustavad advokaadibüroode tegevust, näiteks mingite materjalide läbitöötamisel, aga süsteem ikkagi ei tee otsust vaid aitab kaasa. See on küsimus, mille osas ma olen veidi pessimistlik. Ma arvan, et läheb veel tükk tööd, et teha sellest dokumendist korralik arengukava. Kui sa ütled, et märtsikuisel KHN-i istungil võiksime selle küsimuse juurde tagasi tulla, siis selleks ajaks peaks olema esitada memo, mis arengukava meenutab. Praegu on siin lihtsalt õhku visatud ideede kogum, mis vajab veel läbitöötamist. Aga ütlen veel kord, et see on kõrvaltvaataja arvamus, kuna mina Vihula üritusel osaleda ei saanud.

Mis puudutab kohtudirektoreid ja nende konsolideerumist, siis minu jaoks on siin oluline asjassepuutuvate kohtu esimeeste arvamus. Kui asjassepuutuvad kohtu esimehed on sellega nõus, siis ei näe mina siin mingit põhjust vaielda. See on puhtalt kohtu esimehe kompetentsi küsimus, kuidas ta tahab oma kohtumajade halduspoolt, koostöös ministeeriumiga, korraldada.

KHN-i liikmed avaldavad arvamust.

Lapimaa: Ma saan aru Viru Maakohtu soovist võtta üle Tallinnas hästi toimiv koostöö kohtu esimehe ja kohtudirektori vahel. Meeskonna töö toimub meil väga hästi ja oleme praeguse korraldusega igati rahul. Mul ei ole midagi selle vastu, kui see koostöö hakkab sama hästi toimuma teistes kohtutes. Mõtlemata peab sellele, et kohtu juhtimine on praegu maatriksjuhtimine. Vastavalt kompetentsile on kohtus kohapeal kaks tippjuhti, kes ühiselt arutavad ideed läbi, ühiselt otsustavad ja ühiselt viivad need ellu. Kui meil hakkab kujunema selline olukord, et kohapeal kohtus on olemas ainult esimees ja kohtudirektor on mujal asju ajamas, kuna tal on niivõrd lai tööpõld, et ta on kogu aeg sõidus, lahendamas teiste kohtute probleeme, siis see võib tekitada probleeme kohtu juhtimise efektiivsuses. See lõhub natuke praegust töökorraldust. Samas võib-olla on siin võimalik leida hea lahendus, ma ei välista seda. Iseenesest on täiesti loogiline ja maailmas läbi proovitud süsteem, et kohtute haldamine toimub ringkonna põhisel. Eestis oleks võib-olla mõistlikum kahe ringkonna põhine juhtimine. Selles, et ringkonnakohus teostab järelevalve esimese astme kohtu õigusemõistmise ja asjaajamise üle, on loogika sees. Aga kui me asja liiga laia ajame, siis see võib meil tekitada praktilisi probleeme. Ma saan aru, et see on praegu idee tasemel ja mingit materjale selle kohta, mida see reaalselt kaasa toob, ei ole ette valmistatud. Kõik need aspektid tuleb veel läbi arutada ja võtta idee tõesse.

Vallikivi: Mul on kahju, et ma ei saanud Vihula üritusel osaleda. Kolleegid advokatuuris ja ma ise olen tundnud huvi robot-kohtunike osas, ning me ei arva, et masin saab kunagi aru saada õiguse moraalsest sisust. Inimene jääb programmeerima masinat ja seetõttu ei asenda keegi kunagi kohtunikku masinaga. Masin saab tegeleda õigusanalüütikaga – otsida välja argumendid, hinnata tõendeid või leida massiivist olulisi fakte. Eestis on liiga väike ja meil on liiga vähe inimesi selleks et jätta see kõik inimeste teha. Mis puudutab inimeste ravimist, siis ka täna diagnoosivad ja ravivad inimesi masinad.

Pikamäe: Inimene ütleb, mida on vaja teha.

Vallikivi: Ka kohtunikud jäävad tulevikus masinad juhendama. Sooviksin rääkida ka istungite helisalvestamisest. Mina ja advokatuur väga loodame, et Eestis hakatakse kõiki kohtuistungeid võimalikult peatselt salvestama. Selle vajaduse põhjendamiseks saan tuua elulise näite meie enda praktikast. Kaks advokatuuri liiget käitusid kohtunikuga lugupidamatult, nad kõrvaldati menetlusest ja asi saadeti aukohtusse. Advokatuuri aukohus, vaadates kohtuprotokolli, ei leidnud tõendeid selle kohta mis istungil tegelikult toimus – seal oli ainult kohtumäärus. Kui meil oleks olnud sellest istungist salvestus, siis oleks selle olukorra resultaat olnud tõenäoliselt teistsugune.

Ja teistpidi tunnustan ka kohtusüsteemi ennast seetõttu, et kohtusüsteemis ei lubata ka kohtunikel minna üle piiri. Kui meil salvestataks kõiki kohtuistungeid, siis see distsiplineeriks ka kohtunikke käituma menetlusosalistega viisakalt. Kumbki kohtumenetluse osaline ei saaks teist ilma asjata süüdistada – asi oleks selge. Helisalvestamise plussiks on ka see, et tal oleks tõendi väärtus. Kuivõrd ma tean, et helisalvestuste kuulamine võtab kõige rohkem aega, siis võib-olla peaks jääma alles nii protokoll kui salvestis.

Pikamäe: Helisalvestamise temaatikaga tegeleme juba aastaid. Ja võiks jõuda selle asjaga sinnani, et kõik istungid oleksid salvestatavad. Olen ka ise olnud probleemi ees, et vaadates protokoll ei ole võimalik leida tõendeid esitatud väidete kinnistuseks. Protokoll on äärmiselt lakooniline ja ei kajasta toimunud kohtumenetlust täies mahus.

Kerstna-Vaks: Me räägime kahest asjast läbisegi – aastast 2018 ja aastast 2025 ning see ei ole mõistlik. Mis puudutab 2025. aastat, siis plaane tuleb teha ja vorme, kuidas koguda mõtteid, on erinevaid. Kahjuks on asi selles, et me võime arutada 2025. aasta plaane laias ringis, kuid see, mis toimub kohe ja praegu, võiks ka laiemas ringis otsustust leida.

Loomulikult, kui kolleegid leiavad, et ühine kohtute haldusjuhtimine neile sobib, siis ei saa sellele sõnaselgelt vastu olla, kuid tegelikult me otsustame sellisel juhul ühe seltskonnaga ära, kuidas me terve kohtusüsteemiga edasi läheme. Formaalselt ei puuduta Tartu Ringkonnakohut, kuid sisuliselt puudutab. Asekantsler ütles ise ka lause, et Tartu kohtuid tuleb veenda selles, et see mudel neile sobib. Kui me ehitasime kogu juhtimisstruktuuri ümber, siis loomulikult meil oleks midagi arutada. Ma olen selle kohta kirju kirjutanud, et kohtute juhtimisstruktuur tuleb läbi mõelda. Me oleksime võinud seda kõigepealt kohtu esimeestega arutada. Minu hinnangul kasvab selliste muudatuse tagajärjel kõikide esimeeste ülesannete maht, mis tähendab, et kohtu esimeestel on oluliselt vähem aega tegeleda õigusemõistmisega. Sellisel juhul me saame teistsugused kohtu esimehed, mitte sellised, keda seadusandja pidas silmas kohtute seaduse vastuvõtmisel ja kus oli ilmselge ei kohtuesimeest soovitakse vabastada administratiivsetest kohustustest. Administratiivsed kohustused on nagunii olnud kohtu esimeestel koguaeg ja seoses kohtujuristide tööle asumisega on see osa esimehe tööst oluliselt suurenenud, kuna kuni selle hetkeni ei allunud kohtu esimehele mitte keegi peale esimehe abi. Täna seaks päevaks on alluvate ring suurenenud. Me peame arvestama, et me astume kohtute juhtimise aspektist absoluutselt teistsugusesse olukorda. Kui osa meist on sellega nõus, ilma läbirääkimisi pidamata teise osaga, siis mis saab minul selle vastu olla?

Aavik: Helisalvestamine on hea mõte ja selle tahame 2018. aastal selle ära teha. Ma ei teadnud, kas KHN võiks meid selles küsimuses toetada või mitte, kuid ma saan aru, et seda lausa oodatakse meilt.

Lippus: Me teeme selle kohe ära, kui meil on salvestusseadmeid. Meil on selleks raha alates 2018. aastast. Taotlesime selleks IKT investeeringute raha, Majandus- ja Kommunikatsiooni ministereiumilt, käisime taotlust kaitsmas ja saime selleks raha. Alates 01.01.2018 saame täiendavaid seadmeid ostma hakata. Seoses Lubja tänava majja kolimisega on Harju Maakohus vajanud neid seadmeid väga suurel hulgal. Varasemalt oleme neid ostnud üks haaval pärast seda, kui kriminaali saalid said kaetud. Nüüd on seadmete ostmiseks olemas raha ja meil on olemus siviilkohtumenetluse salvestamise kogemus Viru Maakohust käesoleva aasta teisest poolaastast. Kui Harju Maakohus on Tallinna kohtumajja kolunud, siis ei ole selliseid takistusi, miks ei või nõuda kõikidelt kohtunikelt oma istungite salvestamist.

Marko Aavik: 2018. aasta jooksul viime selle projekti ellu. Seadusemuudatused võtavad aega, kuid meil ei ole eelarvelisi takistusi.

Perling: Prokuratuuri jaoks ei ole samuti ideaalne olukord, kus istungit salvestatakse ja hiljem keegi trüüb selle ümber protokolliks. Oleme näinud, et on olemas programmid, mis konverteerivad helifaili tekstiks. Teadlased on hädas omakorda sellega, et neil ei ole võrdlusmaterjali ja ma olen küsinud sellepeale, kas nad kohtutest on küsinud. Kohtutel on hea kogemus olemas seoses sellega, et üldmenetlust me salvestame igal pool ja kirjutame salvestiste alusel protokolle. Teadlastel on vaja võrrelda, kui suur tuleb veaprotsent võrreldes audiotekstiga. Väga headel programmidel on maailmas veaprotsent 2%. Minu soovitus on hoida ühendust teadlaste ja transkriptsiooniprogrammide väljatöötajatega. Areng on võimalik ka etapiti.

Kuulsin ideest luua ühine tõlkekeskus konsolideerimise tulemusena, mis puudutaks ühist tõlketeenust politsei, prokuratuuri ja kohtu jaoks. Sellest ideest kuuldes olin ma üllatunud, kuna politsei ja kohus olevat sellega nõustunud, kuid prokuratuur on äraootaval seisukohal. Et ei tekiks mingit infomüra, siis ma pean oma kohuseks seda ideed selgitada. See näeks välja selliselt, et kõik tõlgid oleks politsei juures, Siseministeeriumi haldusalas ning kõik kasutatavad neid tõlke. See idee, et üks ja sama tõlk, kes on ülekuulamisel, on ka prokuratuuris ja kohtus. Väiksema asutusena kardame me suurema asutuse mõju ehk seda, et kui politseil on kinnipidamised ja muud kiired asjad, siis kõik aeglasemad toimingud lükkuvad tahaplaanile. Prokuratuur ei ole sellele ideele vastu, kuid tahaksime sellele üle minna etapi kaupa. Esimene asi, mida pakuti oli koostöö projekt ja meie palve politsei peadirektorile oli see, et kohtutega räägitakse läbi, mis oleks selle projekti eesmärk. Kõigepealt peaks vaatama analüüsi

selle kohta, kui kiiresti on politsei valmis tõlke tagama. Kas see tuleb kunagi ka KHN-i? Või see ei ole üldse KHN-i teema? Kas see on ainult halduse teema? Tõlke vajadus on arengu mõttes kindlasti see, mida on järjest rohkem vaja.

Aavik: Oleme sel aastal uuesti transkribeerimise teemaga tegelema hakanud. Varasemalt oleme sunnitud selle teema kõrvale heitma, kuna need, kes on tehnoloogiat arendanud, ütlesid, et selleks on vara ja tehnoloogia arendus pole piisavalt kaugel. Tänapäevaks on olukord selline, et oleme sõlminud TTÜ-ga lepingu ning nad analüüsivad, kas tehnoloogia areng on nii kaugel, et kohtud saaksid transkribeerimist kasutada. Oleme selle lepinguga teinud neile kättesaadavaks kogu 10 aasta lahendite baasi, et nad saaksid selle pinnalt panna proovile oma tehisintellekti. Selleks, et transkribeerimine oleks kasulik peab olema kvaliteet üle 80%. Täna on stuudio tingimustes, mitte juriidilise tekstiga, saavutatud kvaliteet 90% ulatuses, kuid kohtusaalis ei ole stuudio tingimusi. Tõenäoliselt peab muutma ka meie tänapäevast arusaamist kohtusaalis rääkimisest, kui me tahame selle tehnoloogia kasutusele võtta. Samuti tuleb läbi mõelda, mida tähendab tõlkimine sellise tarkvara kasutamise kontekstis, et kuidas arvutiprogramm saaks aru, et mingi hetk räägib tõlk.

Erikanalite tekitamine tähendab konverentsidelt tuntud kõrvaklappide ja mikrofonide kasutuselevõtmist kohtusaalis, kuna siis saavutame võib-olla vajaliku kvaliteedi, et saaks kasutusele võtta uue tarkvara. Vastuse selle kohta, kas selle kasutuselevõtt on võimalik ja millised on tingimused selleks, saame teada 2018. aasta esimese kvartali lõpuks.

Mis puudutab tõlkekeskust, siis täna ei tulnud see ministeeriumisse otsustamiseks. Töötatakse läbi erinevaid mudeleid ja ideid ning sellest räägib lähemalt Hans Moks.

Perling: Kas see teema tuleb arutamisele ka KHN-is?

Marko Aavik: Jah, tuleb.

Kikerpill: Meil toimub senine kohtujuhtimise mudel suurepäraselt. Vastutusala on meil selged ja ei ole olnud mingit põhjust sekkuda õigusemõistmise kõrvale igapäevastesse olme- ja personaliprobleemidesse. Ma saan aru konsolideerimise mõttest ja ma mõistan ka ministeeriumi selles osas, et kui on vähem inimesi, siis on käsuliinid selgemad. Praegu ei ole ülevaadet, kuidas see hakkaks täpselt toimuma, kuid ma kujutan ette, et kohtusse jäävad inimesed, kes on piisava kompetentsiga ja vastutustundega ning juhiksid asju kohapeal. Üks kohtudirektor ei jõua igapäevaselt kõiki kohtuid läbi sõita. Tänapäeval on suhtlemine lihtne, kuid on hea, kui kohapeal on inimesed, kes tegelevad igapäevaselt probleemide lahendamisega.

Asi: See eeldab, et kohapeal on inimesed, kes tegelevad vahetult haldusküsimustega. See ei ole mõeldav, et kedagi ei ole kohapeal ja kogu juhtimine käib kuskilt kaugemalt. Tsentraliseerimist olen toetanud.

Pilving: Kas oleks võimalik enne esitada KHN-ile tulude-kulude kalkulatsioon, kui konsolideerimine Pärnu Maakohtuga töösse läheb? Teatud riskid konsolideerimise puhul on ja eelnevalt peaks välja tooma selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Kui palju tulu võiks tõusta, milline see juhtimismudel täpselt välja näeks, kui palju ülesandeid liigub Tallinna kohtudirektorile ja kui palju tulen Pärnu Maakohtu direktori tänastest ülesannetest jagada Pärnu ametnike vahel? Selline ülevaade võiks olla KHN-ile esitatud ja siis võiks kevadel otsustada selle projekti elluviimise üle.

Aavik: Ma olen täiesti seda meelt, et KHN-i tuleb kõigega kursis hoida. Märtsis võiks tuua esimese nägemuse ja võib-olla ka tagasiside selles osas, kuidas on läinud kohtu esimehe ja direktori vaheline mudeli paika panemine ning kuidas on ületatud raskused või vastatud esimestele ootustele. Kindlasti on ministeeriumi poolt nõue, et kohapeal peaks halduse kvaliteet selle tulemusena tõusma mitte langema. Ei peaks tekkima sellist tunnet et juhtimine toimub kuskilt kaugelt.

Pilving: Millal lõpeb praeguse Pärnu Maakohtu kohtudirektori amet?

Marko Aavik: Aprillis.

Kerstna-Vaks: Mis kuupäevast on planeeritud muudatused Viru Maakohtus?

Aavik: 1. jaanuar 2018.

Saar: Mingeid küsimusi on võimalik lahendada kohtudirektori ja kohtu esimehe omavahelises suhtluses, kuid kas olete kavandanud ka kohtudirektori rolli üldisemat muutmist? Mõeldes nendele situatsioonidele, kus erinevad kohtud kohtudirektori tegevusvaldkonnas projekte ellu viies kandideerivad sama ressursi peale. Milline on kohtudirektori roll nendes olukordades?

Aavik: Ei ole tuvastatud, et see oleks probleem, millega peaks eraldi tegelema. Kõik kandideerivad sama ressursi peale. Meil on olemas näide kohtusüsteemis, kus erinevatel asutustel on üks direktor. Suurt probleemi sellel teemal tegelikult ei ole ja asutustele jäävad ikkagi omad eelarved. Asutused tegelevad oma aruteludega. Ressursi asjad on lahendatud nii, et kõik on sellega lõpuks leppinud..

Saar: Kas tulevikus on kavandatud eelarve läbirääkimisi selliselt, et kohtud lepivad omavahel milleski kokku?

Aavik: Ma arvan et see on täna ka niimoodi nendes asutustes, kus on üks direktor.

Lippus: Meil on seoses sellega kogemus just sellest aastast. Personalikulude kohtute vahel jaotamiseks ja personalieelarve kujundamiseks palusime kohtudirektoritel tuua ühine ja eelnevalt läbiräägitud nägemus Justiitsministeeriumisse. Seda nad tegid ja see sai kasutusele võetud.

Jerofejev: Mina isiklikult arvan, et kohtumajad tuleb ära kaotada. Selle reformiga, mida alustati 2006. aastal, võiks minna lõpuni. See puudutas algselt küll seda, kuidas kohtuasjad jaotuvad. Kuidas saab kvaliteet tõusta, kui erinevates piirkondades direktorid kaotatakse ja üle majade hakkab üks direktor olema? Hoitakse kokku üks direktori koht, kuid asetäitja või keegi teine peaks ikka kohal olema. Automaatselt suureneb kohapeal kohtu esimehe halduskoormus ja seda ma ei toetaks kuidagi. Selle lahendaks see, kui oleks üks Eesti maakohus ja sellel oleks üks kohtu esimees ja üks kohtudirektor. Ja üks ringkonnakohus.

Helisalvestamise teemat oleme Riigikohtus arutanud ja ma ise olin esialgselt selle vastu. Nüüd olen teist meelt. Kui jääb ainult helisalvestus, siis see muudab kohtuniku töö ajamahukamaks. Kui aga helisalvestamine tuleb koos transkribeerimisega ehk protokoll on ka paberil olemas, siis mul ei ole selle vastu midagi. Helisalvestuse järgi on väga hea kontrollida, mis toimub kohtuistungil ja kas kohtunikud käituvad lubamatult või mitte. Kui ma lugesin rahulolu-uuringut, siis seal mainiti häirivalt palju sellist kohtunike käitumist, mis on minu arusaamise järgi absoluutselt vastuvõetamatu. Seega toetan salvestamist ja paberile võiks kirjutada protokollil näiteks siis, kui asi kaevatakse edasi.

Loide: Mina toetan helisalvestamist. Aga kui soovitakse, et seal kõrval peab olema paberil täismahus protokoll, siis sellisel juhul muutub kohtuametnike töö topelt tööks ka tsiviilmenetluses. Kui tsiviilis on kõik helisalvestatud, siis hakatakse poolte poolt nõudma täistekste. Helisalvestus on teretulnud sellisel moel, et markeritega on võimalik leida vajalikke kohti, kuid siis peab olema ka vastav kokkulepe, et pooled ei taotle kohtult paberprotokolle, vaid saavad ise markerite järgi koostada omale protokollil.

Kerstna-Vaks: Peab rääkima ka tuludest ja kuludest. Ma saan aru, et kolleegid ei ole väga selgelt aru saanud, kuidas direktorite konsolideerimise tulemusena töökorraldus hakkab välja nägema. Esimeestega ega olemasolevate direktoritega ei ole seda teemat arutatud. Pärnus lõpeb direktori ametiaeg aprillis ja Virve Altuhova ei peaks 1. jaanuarist oma ülesandeid maha panema. Mina teen ettepaneku teha jaanuari alguses arutelu, kus Hans Moks, kes on planeeritud kohtud üle võtma, joonistab välja struktuuri ja annab ülevaate, kuidas hakkab tulevikus direktori poolne kohtute juhtimine välja nägema. Teeme uued juhtimisstruktuurid ja arutame kõik eelnevalt läbi. Sellega ei ole nii kiire, kuna direktorite ametiaeg ei ole kohe lõppemas. Oleks hea, kui KHN meid selles küsimuses toetaks, kuna see puudutab meid kõiki. Formaalselt on konkreetsed esimehed kaasatud, kuid sisuliselt pole esimehi kaasatud.

Lapimaa: Kas on kohtudirektorile on plaanitud kohtutes kohapeal võtta ametisse asetäitjaid, kes võtavad üle praegused kohtudirektori ülesanded?

Aavik: Me paneme direktorile vastutuse kujundada see optimaalne mudel. Meie otsus on, et me läheme konsolideerimise teed ja me nõuame, et kohtudirektor arutaks seda esimeestega ja pakuks neile välja töötava struktuuri. See, kas jäävad asetäitjad või mitte on läbirääkimiste tulemus. Me ei tea, mis on parim mudel aga kohtudirektor, kes kohtute juhtimise üle võtab, lahendab selle ära.

Jerofejev: Kui midagi muuta, siis peaks olema ka probleem, mida on vaja lahendada. Kas on mingi tõsine probleem, miks on vaja teha konsolideerimist?

Aavik: Et ressursse paremini juhtida kohtute vahel. Näiteks on meil dubleeritud personali küsimused, mis võiksid olla tsentraliseeritud. Kui me konsolideerime administratsiooni, siis me saaks kohtuametnike koolituse anda ühtselt üle kohtutele ja kohus oskab paremini näha, millised on tegelikud koolitusvajadused. Täna sellega tegeleb ministeerium. Meie eesmärk ei ole hoida raha kokku, vaid pakkuda sama raha eest kohtutele rohkem teenust. Siiani on andnud konsolideerimised head tulemust ja me usume sellesse.

Pilving: Minu ettepanek on võtta aeg maha, panna asjad kirja ja otsustada järgmisel KHN-il, kas see projekt läheb töösse või mitte. Ka Harju kogemus võiks olla dokumendi üks osa, kus on välja toodud, kuidas on asjad paremaks läinud.

Sepp: Toetan Ivo Pilvingu seisukohta.

Palm: Meil Tartus toimib koostöö direktoriga väga hästi. Konsolideerimine nõuab põhjalikumalt läbi kaalumist ja tulude-kulude kalkulatsioon oleks otsustamisel vägagi abiks. Mõte, et kohtudirektoreid konsolideerida on uus. Olen nõus Kersti Kerstna-Vaksiga ja Peeter Jerofejeviga, et kohtu esimeste töö maht tõuseb.

Pikamäe: Arengukava iseenesest probleemi ei tekita ja lepime kokku, et arengukava kirjutatakse kokku arengukavaks sisulises mõttes ja tuuakse hiljemalt 31.05-1.06.2018 KHN-i. KHN saab seda küsimust sisulisemalt arutleda kõigi nende alamteemade raames, mis täna välja on toodud.

Loomulikult peame ükskord jõudma sinna, et kõik istungid Eesti kohtutes salvestatakse. Sellel kõrval ei maksa maha kriipsutada ka protokollid. Vähemalt Riigikohtu tsiviilkolleegium on seisukohal, et protokollid üle parda viskamine koos lindistamisega on halb, kuna protokollid tähendus eri menetlustes on erinev. Kriminaalmenetluses on see puhtal kujul transkriptsioon ja oluline tõendi allikas, kuid tsiviilis see sageli nii ei ole. Kui tsiviilkohtumenetluses sundida kohtunikke töötama ainult salvestistega ja mitte teha enam protokolle, siis see tähendab kohtunike töökoormuse suurenemist. Salvestamine on kahtlemata vajalik juba selleks et kontrollida, kuidas menetlusosalised, seal hulgas ka kohtunik, ennast kohtuistungil üleval peavad. Samas on ka protokollil oma tähtis roll.

Kohtudirektorite teema lisamine käesolevasse päevakorrapunkti tuli ka mulle üllatusena, kuid on parem, kui KHN on informeeritud. Sisuliselt, ma arvan, et laias laastus on Eestis mingite funktsioonide konsolideerimine paratamatu. Eesti riik on liiga väike ja liiga väheste inimestega, et igal asutusel oleks oma miniatuurne valitsemismudel. Näiteks raamatupidamisega kohtusüsteem enam ei tegele, vaid raamatupidamine on üle viidud Rahandusministeeriumi juurde ja ei saa öelda, et see süsteem töötaks halvasti. Samuti on konsolideeritud ka riigihanked. Konsolideerimisele ei ole alternatiive. Samas tuleb iga reformi põhjendada. Kohtud on meil ka ajalooliselt olnud väga erinevalt hallatud. Ei ole mingit kindlust, et haldamine peab välja nägema nii, nagu ta täna välja näeb. Seetõttu ma arvan, et arvestades meie senist kogemust, miks mitte proovida, kuna avalik haldus on selline koht, kus mingid asjad paratamatult tuleb selgeks saada proovimise kaudu. Ja õige on ka see et pole välistatud tagasipöördumine, kui on näha, et asi ei tööta. Ei ole mingit takistust võtta kohtudirektorid tagasi ametisse. See on haldusküsimus, mida saabki ministeerium koostöös kohtu esimeestega otsustada nii nagu hetkel on otstarbekas. Minu jaoks on siin kõige olulisem vastavate kohtu esimeeste seisukoht. Kui nemad leiavad, et nemad soovivad saada kohtudirektori teenust samamoodi, nagu seda saavad kohtud Tallinnas, kus mitme kohtu peale on üks kohtudirektor, siis ma ei näe siin probleemi. Ka praegune mudel on mitmepalgeline. Kui praegused kohtuesimehed Pärnu Maakohtus ja Viru Maakohtus soovivad, et Tallinn kataks ka neid, siis ei näe mina põhjust sellele vastu olla. Lõppastmes arvan ma, et see küsimus oleks vajanud pikemat ettevalmistamist. Kohtujuhtide nõupäev koguneb perioodiliselt ja selliseid küsimusi peaks seal arutama. KHN-il ei ole pädevust sellist küsimust otsustada. Me ei saa keelata või käskida ministeeriumil võtta või mitte võtta kohtudirektoreid ametisse. Me saame siin avaldada ainult arvamust. Aga kui see küsimus on kolleegide jaoks oluline, siis tuleme selle teema juurde tagasi 2. märtsil. Loodan, et selleks ajaks kohtujuhtide nõupäeval seda küsimust arutatud, kujundatud seisukohad, kuulatud üksikasjades asjassepuutuvate kohtu esimeeste seisukohad ja kaardistatud plussid ning miinused.

Öigusmõistmise arengukava tutvustatakse suvises KHN-is. Järgmisel 2. märtsi KHN-i istungil arutatakse kohtudirektorite määramise küsimust, peale selle arutamist kohtujuhtide nõupäeval ja olles ära kuulanud asjasse puutuvate kohtu esimeeste seisukohad.

3. Tallinna kohtumaja valmimine – KS § 41 lg 1 p 3 alusel – RKAS, Tanel Tiits (Mihkel Mäger)

Aavik: Tallinna uus kohtumaja on meil ehitamisel ja algselt pidi see valmis saama aprilli alguses ja kolimine pidi algama kaks nädalat varem ehk märtsi keskpaigas. Vastavalt sellele oli pikendatud olemasoleva Kentmanni kohtumaja rendileping/üürileping, mis ei ole sõlmitud RKAS-iga, vaid on sõlmitud äriühinguga, kuna see maja on üks väheseid kinnisvarasid, mis meil väljast sisse kasutusele ostetud. Nüüd on selgunud, et uus maja ei saa valmis sellises graafikus, nagu alguses olime arvestanud ja nagu lepingus kirjas oli. Meil tekkis probleem, kas me saame Kentmanni kohtumaja üürilepingu pikendada, kuna isegi aprillini pikendamine oli väga raske. Seda seetõttu, et kinnisvara omanikul on kinnisvara arendamisplaanid, ta ei ole sellest huvitatud ja ootab, et kohus sealt ära koliks. Kui vahepeal ei ole midagi muutunud, siis läbirääkimiste info on selline, et omanik ei ole mitte mingi raha eest nõus lepingut pikendama. Olemasolevalt pinnalt tuleb välja kolida aga samas ei saa kolida uude kohtumajja, kuna selle valmimine viibib esialgsetel hinnangutel ca kolm kuud. See toob kaasa ebameeldiva olukorra, kus lühikese ajaga tuleb Eesti suurimal kohtumajal kaks korda kolida. Vahepealse pinnana on pakutud Justiitsministeeriumi endist peahoonet, kuhu kohus saaks kolida. Ministeerium on püüdnud seda olukorda ära hoida, kuid see ei ole õnnestunud ja tegemist on paratamatu olukorraga, millega ministeerium rahul ei ole.

Tiits: Kahjuks olen siin täna ebameeldiva teemaga ja pean kinnitama seda, mida Marko Aavik juba eelnevalt rääkis, et Lubja 4 kohtuhoone ei valmi tähtajaks, milleks oli märtsi lõpp 2018. Põhjuseid on erinevaid ja nende juurde esialgu ei läheks. Kui on huvi, siis saate hiljem nende kohta küsida. Kohtumaja valmimise viibimise juures on kõige suurem probleem Kentmanni kohtuhoonega, mis on üüritud erasektorist ja selle hoone omanik on sõlminud arvestusega, et hoone vabaneb märtsis 2018, koostööleppe ühe hotelliketi hotelliarendajaga, kes tahab 2019. aasta kevadel avada kohtuhoone kinnistul hotelli. Oleme ise rääkinud läbi Kentmanni kinnistu omanikuga ja kuna hilinemine on ehitajast tingitud, siis on proovitud läbirääkimisi pidada ka meie Lubja kohtuhoone ehitajaga. Kentmanni kinnistu omanikelt on aga tulnud sõnum, et hotelliketi operaator ei nõustu mitte mingil juhul sellega, et ta ei saa hotelli avada 2019. aasta hooaja alguses. Kentmanni kinnistu omanikud nõuavad hoone mitte vabastamise eest sanktsioonina 300 000 eurot ja hotelliketi sanktsioon on lisaks 450 000 eurot seega kokku maksaks see 4-kuune periood, kuni uue hoone valmimiseni 750 000 eurot, millele lisanduksid üürimaksud. Kokku läheks Kentmanni kohtuhoone pidamine maksma umbes miljon eurot. Oleme kriitiliselt teemale otsa vaadanud ja teeme ettepaneku, et kohus võiks kolida vanasse Justiitsministeeriumi hoonesse aadressil Tõnismäe 5a. Tuleksime RKAS-i poolt nii palju vastu, et kõik kulud mis kaasnevad kolimisega ja pinna ettevalmistamisega on RKAS-i kanda ning ehitaja on omalt poolt öelnud, et ta oleks valmis märtsi lõpuks ehitama täiesti valmis arhiiviruumid, et kohtu arhiive ei peaks korduvalt kolima.

Eerik: Me oleme omavahel kohtunud ja seda küsimust arutanud. Olukord meile ei meeldi, aga oleme fakti ette seatud, et uus maja ei saa aprilliks valmis, Kentmanni kohtumaja lepingut ei pikendata ja peame kolima kaks korda. Kollektiivile olen olukorrast teada andnud, kuid mis puudutab Tõnismäe 5a maja, siis probleem võib tekkida seoses sellega, kas me mahume sinna majja ära? Mulle on kinnitatud, et mahume. Kentmanni kohtumaja kollektiiv on tubli ja me saame olukorraga hakkama.

Priit Pikamäe: Kolimisele muud alternatiivi sa ei näe?

Eerik Meelis: Püüame hakkama saada, kuna teisi alternatiive sellele ei näe.

Priit Pikamäe: Oled sa ise Tõnismäe majas käinud ja kuivõrd see õigusmõistmise funktsiooniks sobib?

Eerik Meelis: Mina ise seal käinud ei ole, kuid toetun direktori ütlustele, et saame seal tekitada kabinette ja kohtusaale ning mahume sinna ära.

Hans Moks: Tõnismäel ei ole nii suurt kohtusaali, nagu Kentmanni kohtumaja, aga seal on suured kabinetid, kuhu mahub kohtusaali mööbel sisse ja saame ajutiselt istungite pidamisega hakkama.

Priit Pikamäe: Kui palju Kentmanni kohtumaja kohtunikele kohtusaale vaja on?

Hans Moks: 15 saali.

Priit Pikamäe: Kas Tõnismäele on võimalik tekitada 15 saali?

Hans Moks: Lugesin üle ja see on võimalik.

Priit Pikamäe: Kuidas kohtupersonali paigutus välja näeks?

Hans Moks: Detailselt on see veel paika panemata. Püüame jaotada ruumid selliselt, et kohtunikud oleksid eraldi kabinetides ja teised ametnikud jagavad kabinette.

Priit Pikamäe: Millal uus kohtumaja valmis saab?

Tiits: Uus kohtumaja saab valmis 16. juuliks 2018 ehk kohtumaja võiks alustada tööd 16. juulil.

Pikamäe: Kas see on kindel kuupäev?

Tiits: Teades seda, kuidas käivad Tallinna linnas kasutusloa menetlused, siis võib tulla igasuguseid ettearvamatuid olukordi, aga täna on ehitaja kinnitanud, et püüab hakata kasutusloa menetlust etapiti tegema, et saavutada tulemus õigeaks ajaks.

Pikamäe: Mis tõstatab veelkord küsimuse, et juhul ei 16. juuli kohtumaja valmis ei saa, kas siis Harju Maakohus saab jääda Tõnismäe hoonesse senikaua kuni uus kohtumaja hoone valmis saab või tuleb veel mingi kolimine?

Tiits: See hoone on RKAS-i oma ja kohtu käsutuses nii kaua, kui vaja.

Pikamäe: Kas saaks lühidalt KHN-i liikmetele selgitada, mis on peamised maja valmimise hilinemise põhjused?

Tiits: Hilinemise põhjuseid peab vaatama kaugemest ajaloost. RKAS läks hankesse ette teades, et tähtaeg on suhteliselt kriitiline. Tähtaja panekul sai määravaks Kentmanni kohtumaja leping. Ühesõnaga mindi hankesse juba kriitilise tähtajaga ja meie inimesed andsid Justiitsministeeriumis korralisel kohtumisel teada, et tähtaeg on kriitiline ja võib juhtuda, et ühtegi pakkujat ei tule. Juhtus aga nii, et üks ehitaja oli valmis selle riski võtma. Kui me täna vaatame, mis toimub ehitusturul, siis on hetkel olukord, kus tööjõukäsi on vähe ja ehitajal ei ole lihtsalt tööjõudu, et kiiremini ehitada. Samuti ei võimalda tehnoloogia kohati kiiremini ehitada.

Mäger: Meil ei ole mitte ainult ehitusmeeste töökätest puudus, vaid puudu on ka insener-tehnilist tööjõudu, kes jõuaks piisava pädevuse ja kiirusega ehitusmeestele projekte toota.

Priit Pikamäe: Kas ma mäletan õigesti, et Kentmanni kohtumaja oli kunagi riigi omandis?

Mihkel Mäger: Oli.

Pikamäe: Millal see maha müüdi?

Mäger: Aastal 2011.

Pikamäe: Müüdi maha selle perspektiiviga, et ühel hetkel saab valmis uus kohtumaja. Probleemi tuum ongi selles, et maja müüdi maha enne, kui uus oli valmis. Kuidas sai see juhtuda?

Tiits: Printsibis RKAS ei müü positiivse rahavooga objekte, aga riigile keerulistel aegadel oleme pidanud müüma ka üürnikega objekte.

Pikamäe: Kohtumaja kolimine on väga keeruline. Kohtusaalide, arhiivide ja kogu instrumentariumi ühest kohast teise viimine ning sisseseadmine kaks korda lühikese perioodi jooksul ei ole kerge ülesanne.

Tiits: Me püüame kolimise kohtule teha võimalikult mugavaks. Oleme just saanud väga hea kogemuse seoses viie ministeeriumi kolimisega ja saame olla selles kindlasti abiks.

Sepp: Kas 16. juuli on kuupäev, mil kohus saab alustada uues kohas tööd või see on kuupäev, kui sinna saab hakata kolima?

Tiits: 16. juuli on see kuupäev, millal kohus saab tööd alustada.

Pilving: Olukord, kus riigi oluliste asutuste tegevus toimub mitte ainult RKAS-i pinnal, vaid ka erasektori pindadel, tuleks üldisemalt läbi mõelda. Riigil peaks olema mingisugune mehhanism vajadusel jõuga otsustada lepingu pikendamine mõneks kuuks, kas lepingutingimustega või tuleks mõelda seadusemuudatustele. Vastavalt kinnisasja sundvõõrandamise seadusele saaks sundvalduse seada politseiasutuste tegevuseks, õppeasutuste kasutamiseks ja kalmistuid rajada, kuid pikendada paariks kuuks kohtu tegevust – selleks alust ei ole. Et me ei oleks paari aasta pärast samas olukorras, tuleks see teema läbi mõelda.

Lind: Kas Justiitsministeeriumi endine hoone oli ainus valik või tegemist oli parima valikuga mitme alternatiivi seast?

Mäger: Kaalusime mitmeid erinevaid valikuid. Lisaks Tõnismäele sai käidud vaatamas veel ühte objekti, kuna Tõnismäel on olnud enne Justiitsministeerium, kes kasutas sama infotehnoloogilist võrku, mis kohtud, siis Tõnismäel on kõige vähem vaja ümber ehitada. See oli üks asjaolu, miks Tõnismäe hoone sobis ja lisaks nägime, et Kentmanni kohtumaja mahuks sinna ära.

Pikamäe: Kas ma sain õigesti aru, et variant Kentmanni maja rendilepingu pikendamiseks, on tänaseks päevakorrast maas? See enam kõne alla tulla ei saa?

Tiits: See on päevakorrast maas, kuna teise poolega ei ole võimalik kokkulepet saavutada. Oleme proovinud ise ja ka ehitaja on proovinud omalt poolt mõjutada omanikeringi, kuid seal on selge ärihuvi vastas ja meil on sellest rohkem kaotada kui võita.

Pikamäe: Kentmanni maja peab olema vaba 1. aprill 2018?

Tiits: Jah.

Priit Pikamäe: Sisuliselt on kohtute haldamise nõukoda suuresti sundolukorras, sest kui me nõusolekut kolimiseks ei anna, siis ei ole Kentmanni kohtumajal kuhugi kolida. Tegemist on ebarahuldava olukorraga. KHN peab hääletama, et anda nõusolek Kentmanni kohtumaja üleviimiseks Tõnismägi 5a majja sest muid valikuid ei ole.

Kaidi Lippus: Ühtlasi antakse nõusolek Harju Maakohtu kolme kohtumaja kolimiseks Lubja tänava kohtumajja.

Priit Pikamäe: Kas sellise lahendusega ollakse nõus?

KHN-i liikmed hääletavad JM määruse muutmiseks nõusoleku andmise suhtes.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks ja annab vastavalt nõusoleku Harju MK kohtumajade asukoha muutmiseks Justiitsministri 27.10.2005. a määruses nr 46 „Maa- ja halduskohtu asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“. Alates 01.04.2018. a muuta Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja aadressiks Tõnismägi 5a ja alates Tallinna kohtumaja valmimisest muuta Harju Maakohtu asukohaks Lubja tn kohtumaja.

4. Võru kohtumaja asukohaga Põlvas – KS § 41 lg 1 p 3 alusel – Tartu Maakohus, Liivi Loide

Loide: 2014. aastal liideti Võru ja Põlva kohtumajade juhtimine ja 2015. aastal liideti nende kohtumajade tööpiirkonnad. Täna on laual ettepanek füüsiliselt koondada majad ühte majja Võrru. Põhjenduseks on

see, et tänaseks on tekkinud Põlvas kohtumaja, kus on tööl ainult 2 kohtunikku, piirkonnapõhiselt vaadatuna on asjade arv oluliselt vähenenud ja selleks, et tagada kohtunikele võrreldav koormus ülejäänud maakohtu kohtunikega, oleme viie aasta jooksul jaganud Põlvasse ja Võrru kohtuasju juurde. Oleme läinud järjest spetsialiseerumise teed ja kahe kohtunikuga töötavas kohtumajas on keeruline spetsialiseeruda. Piirkonnas peaks õigusemõistmine säilima ja selleks, et mitte ühendada Põlvat näiteks Tartuga või tuua väikseid maju tsentrisse kokku, siis minu nägemuses on adekvaatne säilitada õigusemõistmine Kagu-Eesti piirkonnas läbi tekkiva ühe suurema Võru kohtumaja.

Aavik: Toetame täielikult ettepanekut.

Loide: Majade vahe on 25 km. Minu poole pöördus ka Kagu-Eesti piirkonna politsei juhtkond ja tahame kodanikule tagada Põlvas kohtuga suhtlemise vähemalt sellel tasandil, et kohtule saab materjale üle anda ja kohtumaterjale saab sealt ka kätte. Politseil on seal olemas teeninduspunkt ja sinna tuleb lihtsalt lisada kohtu nupp. Politsei poolne postivahetus toimub vähemalt 2 korda päevas.

Pikamäe: Ettepaneku tulemusena kohtumaja Põlvas suletakse ja kohtumaja jääb Võru linna ning praegused Põlva kohtunikud lähevad tööle Võrru?

Loide: Kaks kohtunikku lähevad tööle Võrru ja üks koht on tühi – üks kohtunik pensioneerus. Tühja koha soovin üle viia Tartusse. Kõik ametnikud, kes soovivad saavad ametisse asuda Võrus. Võru kohtumaja juht, kellel on maja ka Põlvas, sisuliselt seda toetab ja kui arutasime temaga perspektiivi, siis ta näeb positiivset tulemust.

Perling: Mis kuupäeval kohus ära kolib?

Loide: Kuupäev sõltub ministrist ja tema valmidusest muudatust teha. Kui täna KHN otsustab ja minister sellise määruse teeb, siis esimene võimalus kolimiseks on 1. märts 2018.

Perling: Andke meile kuu enne teada. Me peame olema kahes kohas, kuna politsei jääb Põlvasse alles. Prokuröri on vaja nii politseil kui kohtul. Jagunenime võiks olla selline, et kaks prokuröri läheks kohtuga Võrru kaasa, üks jääks Põlvasse ja üks hädaabi prokurör hakkaks käima Põlvasse siis, kui on vaja rohkem midagi teha.

Vallikivi: Palume ka advokatuurile sellest teada anda, kui kohus kolib Võrru.

Perling: Kas äkki kunagi saab KHN-is arutada teemat, millega seoses oleme järjest rohkem näinud prokuratuuris probleemi, et õigusemõistmine Eesti erinevates kohtades läheb erinevatel inimestel erineva summa maksma.

Jaaksoo: Kas olete uurinud ühistranspordi kättesaadavust piirkonnas?

Loide: Jah, oleme seda uurinud. Buss käib hommikul ja sellega jõuab nii tööle kui ka kohtusse ja käib ka õhtupoolikul.

KHN-i liikmed hääletavad JM määruse muutmiseks nõusoleku andmise suhtes.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooleteid: 0

Otsus: KHN kiidab kohtumajade liitmise heaks ja annab nõusoleku Justiitsministri 27.10.2005.a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ Tartu Maakohtu Võru kohtumaja asukoha muutmiseks (Tartu Maakohtu Võru kohtumaja asukohana määrata Vabaduse 13, Võru linn).

5. Põhiõiguste paketi raames Harju Maakohtusse kahe kohtunikukoha loomine – KS § 41 lg 1 p 4 alusel –Harju Maakohus, Meelis Eerik; Justiitsministeerium, Marko Aavik;

Eerik: Olen teinud justiitsministrile taotluse täiendava kahe eeluurimiskohtuniku koha loomiseks Harju Maakohtusse. Tavaliselt ressursi kohtunike näol juurde ei anta, kui siis ametnike näol, kuid asju lahendavad ikkagi kohtunikud, mitte ametnikud. Põhiõiguste paketi eelnõu seletuskiri nägi ette vajadusel

nelja kohtunikukoha juurde loomist kohtusüsteemi. Minu taotluse põhjus on selles, et Harju Maakohtul on vaja täiendavaid kohtunikukohti. Võrdlesime 2015, 2016 ja 2017 asjade statistikat ja ka see näitab, et koormus on kasvanud. Vaatasime üle kohtu sisemised ressursid ja leidsime, et kahjuks ei ole võimalik teiste kriminaalkohtunike arvelt täita neid täiendavaid ülesandeid, mis eeluurimiskohtunikel on. Samuti on kasvanud tsiviilkohtunike koormus. Tulenevalt eelnevast esitan ministrile taotluse ja palun ka KHN-i nõusolekut kahe eeluurimiskohtuniku koha juurde loomiseks.

Luha: Statistilised andmed on materjalidena lisatud. Seisukoht on, et ilma täiendavate eeluurimiskohtunike kohtadeta Harju Maakohus kriminaalasjades toime ei tule.

Aavik: Ministeerium toetab seda taotlust.

Pikamäe: Harju Maakohtu taotlus on arusaadav ja ma ei kahtle, et Harju Maakohtu koormus on pärast kriminaalmenetluse seadustiku muudatusi märkimisväärselt kasvanud. Kui me eelmisel aastal neid muudatusi arutasime, siis tegime ka pöördumise, et põhiõiguste pakett saaks kohtusüsteemi poolelt lisarahastuse. Ma ei saa aru kohtute talituse memost, kus ollakse nõus, et Harju Maakohtule tuleb kohti juurde anda, kuid üheski teises kohtus kohtunike arvu ka ei vähendata. Kust need kaks kohtunikukohta siis tulevad?

Lippus: Loomme justiitsministri määrusega kaks kohtunikukohta juurde ja ei vähenda ühegi teise kohtu kohtade arvu.

Pikamäe: See tähendab kohtunike kohtade suurendamist üleriigiliselt. Kohtunikke ei oleks 242 vaid 244. Kas see toimub selle raha eest, mis kriminaalmenetluse seadustiku muudatuste rakendamiseks anti?

Aavik: Ei, see toimub arvestuslikult.

Pikamäe: Kas Rahandusministeerium on sellega nõus?

Lippus: Meil ei ole selle kohta informatsiooni. Kohtade juurde loomiseks peame muutma justiitsministri määrust, mille eelnõu läheb kooskõlastamisele ja kui Rahandusministeerium soovib selle määruse osas täiendavat infot, siis räägime nendega.

Aavik: Me soovisime enne määruse kooskõlastamisele saatmist saada teada KHN-i arvamust selle suhtes.

Pikamäe: Sisuliselt me otsustame kohtunikukohtade suurendamise üle riigis.

Aavik: Kohtusüsteemi ülesanded suurenesid üleriigiliselt ja ei kandunud teistest kohtutest Harju Maakohtusse üle. Järelanalüüsist on näha, et teised kohtud saavad ülesannete täitmisega hakkama olemasolevate kohtunike arvu juures. Kui riik tekitab tervele kohtusüsteemile töökoormust juurde, siis me oleme võtnud lähtekohaks selle, et kohtusüsteemile tuleb selleks ka ressursi juurde anda. Edasine sõltub läbirääkimistest Rahandusministeeriumiga.

Pikamäe: Rahandusministeerium andis 2016. aasta eelarvesse juurde põhiõiguste paketi rakendamiseks summa ja siis otsustas ministeerium, et vaatamata sellele, et eelnõu seletuskirjas kirjutati, et vajatakse uusi kohtunikukohti, suunatakse raha muuks otstarbeks. Mis saab siis, kui Rahandusministeerium ütleb, et te olete selle raha juba saanud?

Aavik: Siis me anname selle raha neile tagasi.

Pikamäe: Mida see tähendab kohtute jaoks?

Aavik: See tähendab seda, et kohtud võtsid selle eest tööle kohtujuristid, järelikult tuleb siis mõnest kohtujuristist loobuda. Meil on kohtutega kokkulepped selle raha osas ja seal on kirjas, et kui järelanalüüsi tulemusena selgub, et see raha tuleb suunata kohtunikukohtade täitmiseks, siis tuleb need summad ümber vaadata.

Pikamäe: Alternatiiv sellele, et küsida riigiülevalt juurde kahte kohtuniku kohta on see, et kui tuleb eitav vastus, siis vähendatakse kohtujuristide arvu ja sealt leitakse raha kahe kohtunikukoha loomiseks?

Aavik: jah, see raha leitakse siis süsteemi seest.

Pikamäe: Kas mitte mingil juhul ei näe Harju Maakohtus kohtunikukohtade suurendamise võimalusena ette seda, et mujalt tõsta kohtunikukohti ümber?

Luha: Kohtutes ei ole sellist vaba ressursi.

Pikamäe: Viru Maakohus kirjutab oma taotluses, järgmise päevakorrapunkti raames, et sealt viidi kaks kohtunikukohta ära tingimusel, et nad saavad need kohad mingi hetk tagasi.

Aavik: Kokkulepe oli Viru Maakohtuga selline, et hindame üle koormused ja kui need näitavad, et üks koht tuleb tagasi anda, siis arutame seda teemat uuesti. Kui Viru Maakohus on üle koormatud, siis anname selle koha neile tagasi. Koormuste võrdluse koostame märtsikuiseks KHN-iks.

Pikamäe: Viru Maakohtu esimees väidab oma taotluses, et ka seal on koormused märkimisväärselt tõusnud.

Aavik: Põhiõiguste paketi seletuskirjas oli prognoos, et on vaja juurde nelja kohtunikukohta ja me ei teinud neid kohti kohe, vaid andsime selle raha kokkulepete alusel kohtutele. Nüüd on selge, et terve kohtusüsteemi peale on vaja kahte kohtunikukohta juurde ja muutunud on see, et vahepeal on läinud kohtunike palgaraha arvestuspõhiseks.

Jerofejev: Vanasti ei olnud kohtunike kohtade juurde loomine probleem. Kohtunike endi pärast ei ole neid kohti vaja, kuna kohtunik teeb ühtlaselt oma tööd. Kahjuks ei ole välja töötatud normkoormust ja see on suur viga. Kui riik tahab, et kõik toimuks mõistliku aja jooksul, siis võiks vähemalt selle argumendi välja käia, et siis on kohtunike kohtade loomine paratamatu. Niipea, kui me kahte kohta juurde ei loo, siis menetlustähtajad paratamatult pikenevad. Mina toetan seda ettepanekut igal juhul. See läheb ka selle põhimõttega kokku, et esimene aste peab saama ressursi eelisjärjekorras. Kuna esimesse astmesse saabub niivõrd suur hulk asju, siis jääb paratamatult aega nende lahendamiseks vähem ja kohtunikud tuleb selle surve alt välja tuua.

Siigur: Mina toetan kohtunikukohtade juurde loomist Harju Maakohtusse. Samas ma näen probleemi selles, et kui uute kohtade rahastamiseks raha juurde ei anta ja peame leidma selle sisemiste ressursside arvelt, siis tekib oht varjatud kohtunikukohtade ümberjagamiseks. Ehk Harju Maakohtusse loodava kahe ametikohta rahastamiseks on lihtne jätta täitmata ametikohad muudes kohtades. Kui Rahandusministeerium pakub välja sellise lahenduse, siis mis on Justiitsministeeriumi seisukoht?

Aavik: Võime kokku leppida nii, et kui Rahandusministeerium on meie praegusele väljapakutud lahendusele vastu, siis arutame seda teemat uuesti KHN-is.

Perling: Proovisime ka omapäi vaadata, kas saaksime kuskil kasutada lihtsamaid ja kiiremaid lahendusi. Konsultandid käisid Harju Maakohtus eeluurimiskohtuniku töövarjuks ja kohus ütles prokuratuurile, mida saaks paremini teha. Mina toetan kohtunikukohtade juurde saamist, kuna me ei saa kätte olulisi määruseid nt vara arestimiste puhul. Kui me ei saa selliseid määruseid kuu-kahega kätte, siis see tekitab meile probleeme. Prokuratuurile on tulnud samuti palju ülesandeid juurde.

Palun ka ministeeriumil vaadata asju tervikuna. Prokuröride palkade tõstmise vajadusega seoses on probleem, et sellekohane seadus on, aga raha rakendamiseks Rahandusministeeriumist ei antud. Nende ettepanek oli see, et kui seadus on, siis peab olema inimestele ka palgaraha ette nähtud, mis tähendab põhimõtteliselt seda, et prokuröride arvu peaks vähendama. See ei ole aga kindlasti lahendus. Oleme saanud kohtutelt kirju, et süüdistuste kvaliteet on vilets. Kui kaks inimest dokumendi läbi loevad, siis on kindlasti vähem vigu. Oleme praegu sellel seisukohal, et vähem on prokuröre ja rohkem abitööjõudu. Õigusemõistmise kvaliteet kriminaalasjades sõltub suures osas sellest, kuivõrd kvaliteetne on prokuratuuris materjalide ettevalmistamine.

Lapimaa: Loomulikult toetavad kõik seda, et kaks kohtunikukohta kohtusüsteemi juurde luua. Kust see ressurss tuleb? Kas kinnitate, et kaks kohta Harju Maakohtusse ei tule kokkulepete alusel teiste kohtute

arvelt? Ega ei ole tegemist kõikide kohtute raha jagamisega, mis antakse ühele kohtule kahe koha loomiseks?

Aavik: Ei, see ei ole teiste kohtute raha. Rahandusministeerium on ootamatult käitunud erinevate palgateemadega. Peame kaks kohta juurde tekitama lisaks olemasolevatele kohtadele.

Eerik: Tahaks välja tuua ka seda, et eeluurimiskohtunike puhul on asja lahendamise aja mõttes tegemist erandiga, kuna nende tähtaeg on 48 tundi.

Pikamäe: Minu hinnangul justiitsministri määrus, mis reguleerib kohtunikukohtade arvu, ei ole lihtsalt paber, vaid seal on kirjas kõik kohtunikukohad, mille täitmist nõutakse. Ilma selguseta, kust võetakse selleks raha, ei ole õige tegutseda. Olen kindel, et rahandusminister mäletab põhiõiguste paketi raames antud raha ja seda, kuidas see jagunes kohtute ja prokuratuuri vahel. Teine variant on see, et see raha leitakse kohtusüsteemi seest, kuid siis ma tahaks teada, kust see raha tuleb. Kui ministeerium soovib saada KHN-i nõusolekut selles osas, et kas me põhimõtteliselt oleme nõus kahe koha Harju Maakohtusse juurde loomisega, siis sellega on kõik nõus. Teen ettepanekut täna seda küsimust mitte hääletada. Tuleme uuesti tagasi selle küsimuse juurde, kui on selge, kust see raha tuleb ja ka see, et neid kohti hakatakse ka täitma.

Perling: Toetan seda ettepanekut väga eriti arvestades seda, et parlamendis on arutamisel menetlustähtaegade teema.

Pilving: Võiks olla ka ülevaade, kuidas on põhiõiguste paketi raha kasutatud.

Pikamäe: Täna määruse muutmist ei hääleta.

KHN toetab põhimõtteliselt Harju Maakohtusse kahe kohtunikukoha juurde loomist, kuid KHN soovib enne selleks nõusoleku andmist teada, millisest allikast täiendavate kohtunikukohtade tööjõukulud finantseeritakse.

Otsus: KHN ei anna nõusolekut kahe kohtunikukoha juurde loomiseks ja teemat arutatakse KHN-is uuesti, kui on kindel nende kohtade finantseerimise allikas.

6. Kohtunikukohtade kohtumajade vahel ümber jagamine – KS § 41 lg 1 p 4 alusel – Tartu Maakohus, Liivi Loide; Viru Maakohus, Astrid Asi

Asi: Toetan kohtade juurde loomise arutelu, aga see ei lahenda kiirelt probleeme Viru Maakohtus. Taotlen täna Jõhvi kohtumajas täitmata kohtunikukoha üleviimist Narva kohtumajja. Oleme aastaid jaganud Narva kohtumaja süüteoasju ringi Jõhvi ja Rakvere kohtumajja. Leian, et see ei ole mõistlik tegevus ressursside mõttes, kuna sellega kaasneb erinevaid kulusid. Selle olukorra lõpetamiseks on minu ettepanek viia Jõhvi kohtunikukoht üle Narva, kuna siis ei oleks enam vaja Narvast asju jagada. Mõnevõrra tõuseb Jõhvi koormus võrreldes teistega, kuid seda on võimalik tasakaalustada videokonverentsi teel toimuvate istungitega. Memo ma kirjutasin siis, kui meil ei olnud veel teada Riigikohtu üldkogu seisukoht käimasoleva konkurssi osas ja seetõttu küsisime kõigi kandidaatide käest, kas nad oleksid nõus tulema Narva kohtumajja tööle ning nad kõik olid sellega nõus. Alternatiiv on tuua Viru Maakohtusse tagasi kohtunikukoht, mis on kunagi ära võetud.

Aavik: Ministeerium toetab esitatud taotlust.

Saar: Kas kohtumajade erineva töökoormuse probleem ei ole lahendatav teeninduspiirkondade kaotamisega ühe maakohu sees?

Asi: See lahendaks probleemi, kuid see ei toimu kohe ja võtaks aega.

Saar: Ma ei taha olla taotlusele vastu, kuid kas on vajalik, et kohtunik oleks füüsiliselt Narva kohtumajas?

Asi: Pigem on see oluline, kuna Narvas on rohkem eeluurimiskohtuniku otsuseid ja Narva piirkonnas on rohkem sisulisi menetlusi. Seega on füüsiline kohalolu oluline.

Lippus: Need on siiski erinevad regulatsioonid – kohtunike arv kohtus ja kohtunike jaotus kohtumajade vahel on üks regulatsioon ja teine regulatsioon sätestab, et kohtus on kohtumajad, millel on

teeninduspiirkonnad. See, et kaotada ära kohtumajade teeninduspiirkonnad, ei ole hõlmanud seda, et me kaotaksime ära kohtunike jaotamise kohtumajade vahel.

Jerofejev: Kuidas käib praegu asjade ümber jagamine? Kas ei lähtuta tööjaotusplaanist?

Asi: Asju jagatakse ümber kohtu esimehe käskkirjaga.

Jerofejev: Kas jaotate etteulatuvalt või ka tagasiulatuvalt?

Asi: Etteulatuvalt.

Jerofejev: Tööjaotusplaanis peaks olema kirjas kõik erijuhud. Ka näiteks selline variant, et kui kohtunik on ära üle kolme kuu, siis mis tema asjadega siis tehakse.

KHN-i liikmed hääletavad Viru Maakohtu kohtuniku koha Jõhvi kohtumajast Narva kohtumajja üleviimiseks nõusoleku andmise suhtes.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Heili Sepp esindab õiguskantsleri seisukohta.

Loide: Võru kohtumajas asukohaga Põlvas on üks kohtunik pensioneerunud ja seal on tekkinud vaba kohtunikukoht. Seda kohta soovime Tartu kohtumajja, kuna Võru-Põlva piirkonnas on läbi aastate olnud töökoormus oluliselt väiksem, seal on ligikaudu viie kohtuniku koormus, ja selleks, et hoida töökoormus kohtus võrdsel tasemel, oleme sinna pidevalt tööd juurde jaganud. See ei ole jätkusuutlik ega mõistlik. Olen teinud arvutused kehtiva töökoormusmetoodika alusel, mis on kunagi KHN-is heakskiidetud. Arvutustest on näha, et Tartu kohtumaja tsiviilkohtunikud on töötanud pidevas ülekoormuses. Erinevate majade kohtunike töökoormuste vahel on hetkel 30% erinevus. Kui tuua see koht Tartu kohtumajja, siis muutuvad kõikide majade kohtunike töökoormused võrreldavamaks. Sellele kohale on praegu konkurss väljakuulutatud ja see otsus on ka seetõttu oluline, et saaksime öelda kuhu majja ja millisele valdkonnale spetsialiseerunud kohtunikku vaja on.

Aavik: Ministeerium toetab ettepanekut.

Loide: Tööpiirkondade ühendamisel on palju agasid, mis tuleb enne ühendamist ära lahendada.

KHN-i liikmed hääletavad Tartu Maakohtu kohtuniku koha Põlva majast Tartu majja üleviimiseks nõusoleku andmise suhtes.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku Viru Maakohtu Jõhvi kohtumajast kohtuniku koha Narva kohtumajja ümber viimiseks ja Tartu Maakohtu Põlva kohtumaja kohtuniku koha Tartu kohtumajja ümber viimiseks ja Justiitsministri 27.10.2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ vastavalt muutmiseks.

7. Ülevaade 2018. aasta kohtute eelarve kujundamise põhimõtetest – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Lippus: Oleme hoopis teistsuguse eelarvestamiseaasta eel, kuna kohtust sõltumatud kulud on arvestuslikud ja kohtu vaates negatiivsed prognoosid, et need kulud kasvavad, ei tulnud segama järgmisel aastal vajaminevate kulude arvestamist ja läbirääkimist. Hetkel olen nad pannud tabelisse „arvestuslikud“, kuid tegelikult on suur töö enne eelarve kinnitamist ees, kuna iga kohtu juurde tuleb panna prognoositav summa. Teeme seda koostöös kohtudirektoritega vahetult enne eelarve kinnitamist, et need kulud oleksid Rahandusministeeriumi jaoks võimalikult realistlikud. Läbi aasta tuleb nende kulude täitmist jälgida ja prognoosida. Praegu saime eelarveläbirääkimistel keskenduda nende eelarveridadele, mida kohtud ise juhivad. Tõin eelarvetabelis ära ka kohtutele neljaks aastaks

Rahandusministeeriumi poolt antud kohtute eelarve RES-i piirmäärad, kus olid osad eelarveread kirjutatud lahti. See on raha, mida Rahandusministeerium on kohtute jaoks arvestanud. Siit on näha, et personalikuludes oleme me läinud veidi üle 100 000 euro üle RES piirmäära. See on nii, kuna enne eelarve tegemist palusin kohtudirektoritel tulla välja ühise ettepanekuga, kuidas personalikulud arvestada. Ühine ettepanek oli eraldada 2018. aasta baaseelarvesse nii suur summa, kui kohtutele reaalselt 2017. aastal personalikuludeks esialgse eelarve ja hilisemate muudatustega eraldatud oli. Seda arvesse võttes ületasid personalikulud 100 000 euro võrra RES-is arvestatud piirmäära. Selleks leiame katet majandamiskuludest, mida me oleme kohtutele jaganud eelarvetabeli kohaselt vähem, kui selleks RES piirmäärades on raha. Kuigi me teame, et kohtutes on suuremad majandamiskulud, kui näitab praegune eelarvetabel, siis nende kulude kandmiseks saame me kasutada 2017. aasta eelarvekulude jääki. See jääk selgub täpsemalt 2018. aasta esimese poolaasta lõpus.

Sepp: Leppisime eelmine kord kokku, et räägime ka valvekohtunike lisatasudest.

Lippus: Meil on sellekohane seaduse väljatöötamiskavatsus ministri juures kooskõlastamisel ja see on dokument, mille abil me hakkame jõudma selleni, et valvekohtunikele oleks võimalik seda tasu maksta. Praegune seadus seda ei võimalda. Ka valvekohtuniku tasu on kohtuniku tasu ja ka see on arvestuslik ning meie eelarve seda praegu kajastama ei pea. Mõned kohtunikud on haiguslehel ja kogu aeg on ka mõni kohtunikukoht täitmata ja me näeme, et sealt üle jääv raha oleks Rahandusministeeriumi jaoks katteallikas nende kulude jaoks. Meie prognoos näeb ette, et menetleme seadusemuudatuse 2018. aasta jooksul ära, et see saaks 2019. aastal jõustuda.

Saar: Mainiksin ära võimaliku vastuolu KRAPS-i muutmise ja sellest tingitud kohtujuristide palga muutumise ja järgmise aasta võimalike eelarvenumbritega. Kuidas see lahendatakse?

Lippus: See eelarvetabel ei kajasta 2,5% personalikulude tõusu, mis Justiitsministeeriumi valitsemisalale anti. Täna on Justiitsministeeriumi kantsler teinud ministrile ettepaneku, et 2,5% personalikulude tõusu, mis arvestati kohtusüsteemi töötajate pealt, on kohtutele kasutamiseks. See summa on umbes 380 000 eurot. Eelarveläbirääkimistel kohtu esimeestega me juba jagasime seda raha lootuses, et me selle raha saame. See oli enne seda, kui selgus KRAPS-i mõju. Nüüd on seadus võetud vastu ja mõjud on selgunud – alates 1. aprillist 2018. a tuleks leida 270 000 eurot kohtujuristidele seadusjärgse palga maksmiseks. Rahandusministeerium ja seadusandja nägid Justiitsministeeriumi valitsemisalale ette tõusu ainult kohtunike palgakulude katmiseks ja nende seisukoht on, et kohtujuristide palkade kasv on KRAPS-i kaudne mitte otsene mõju ning ministeeriumi valitsemisala peab selle mõjuga tulema ise toime. Justiitsminister on sellega kursis ja ta töötab selle nimel, et mõni parlamendisaadik esitaks ettepaneku ka kohtujuristide kulu katteks, kuid seda ei juhtunud. Kui meil muud võimalust ei oleks, siis peaksime selle 2,5% suures osas ette nägema kohtujuristide töötasude tõstmiseks. Me siiski arvame, et siin on valikukoht.

Aavik: Rahandusministeerium ei esitanud parlamendile arvetasettepanekuid, kus oleks arvestatud ka prokuröride ja kohtujuristide palgaraha, kuigi Justiitsministeerium oli sellised ettepaneku neile esitanud. Nüüd on olukord, kus seadusega on tekitatud kulu kohtunike ja kohtujuristide palgakasvuks süsteemile, kuid osaliselt on Rahandusministeerium olnud nõus aktsepteerima ainult kulu kohtunike palgakasvu osas. Ministeeriumi seisukoht on see, et meil on vajalik kasutada raha seadusest tulenevate kohustuste katmiseks, milleks on ka kohtujuristide kulu ja kui tuleb välja, et tulenevalt varasematest seadusemuudatustest tuleb ka kohtunikukohtasid juurde tekitada, siis tuleb ka see raha lisaks leida.

Siigur: Mulle tundub, et olukorras, kus palgafondi vahendid kokkuvõttes suurenevad ja kohtusüsteemi tuleb ressursi juurde, on täiesti vastuvõetamatu, et enamus sellest läheb kohtujuristide palgatõusuks. Ma ei arva, et kohtujuristid on ülemäära hästi makstud, kuid kohtustungisekretärid ja kantseleiametnikud on ilmselgelt alamakstud. Kui mingit raha kuskilt juurde saadakse, siis tuleb pingutada selle nimel, et esimesena palgafondi mõttes panustada nendesse, kes on täna alamakstud. Probleem on täna selles, et kohtujuristide palgad on seaduses seotud kohtunike palkadega ja tuleb ilmselt liikuda selles suunas, et palgad lahti siduda.

Jerofejev: Meil ei ole mõtet ise teha ettepanekut, et seome kohtujuristide palgad kohtunike palkadest lahti. Pigem tuleb pingutada selle nimel, et vajaminev lisaraha leida. Me peaks hoidma neid positsioone, mis seadusega juba on loodud.

Pikamäe: Järgmise aasta eelarve põhiküsimuseks saab olema kohtujuristide seadusjärgseks palgatõusuks vahendite leidmine. Tänapäevane kohtusüsteemi eelarve on järgmise aasta lõikes prognoositud siis mingis mõttes miinusega, kuna seda raha meil ei ole.

Aavik: Meil on raha olemas, kuna see juurde saadav 2,5% katab selle ära täies ulatuses, kuid me ei sooviks seda kõike panna kohtujuristide palgaraha maksmiseks olukorras, kus teised kohtuametnikud on alamakstud.

Pikamäe: See tähendaks seda, et kohtujuristide palk tõuseb nii nagu seadus seda nõuab, aga kõik teised kohtuametnikud jäävad üleriigilisest palgatõust ilma?

Aavik: Pigem tuleks teha vastupidi.

Pikamäe: Millal algavad eelarveläbirääkimised kohtu esimeestega?

Aavik: Eelarveläbirääkimised on juba olnud ja nende tulemusena on see tabel paika pandud. Ma ei oska praegu öelda, millal me saame selgust selle 2,5% palgatõusu osas. Lähinädalatel on plaanis Rahandusministeeriumiga läbirääkida, milline on nende valmisolek olukorra lahendamiseks. Hetkel ei ole vastust, kuidas edasi minna, kuid me ei välista palkade lahti sidumist.

Saar: Ma palun, et seda otsust ei tehtaks kergekäeliselt ja kui eelarve on sedavõrd pingeline ja lahendusi ei ole, siis alternatiivne variant oleks lükata palgatõusu rakendussättega aasta võrra edasi.

Aavik: Koeffitsient on seadusesse kirjutatud sisse ja kui järgmisel aastal saaksid kohtud sellega hakkama, siis lõpmatuseni mitte.

Pikamäe: Kohtujuristi palk seoti kohtuniku palgaga selles lootuses, et alati, kui tõuseb kohtuniku palk annab Rahandusministeerium automaatselt juurde raha ka kohtujuristide palgatõusuks. Nüüd me näeme, et seda ei ole võimalik saavutada ja lootused, mis sellele regulatsioonile omal ajal pandi, ei ole olnud põhjendatud. Rahandusministeerium soovib leida sisemist ressursi, kuid ka need ei ole lõputud. Oleme liikumas sinna, et riigiasutuse eelarveline staatus on muutunud selliseks, et isemajandamisõigus puudub. Kõik kulud on kirjutatud riigieelarvesse ette ja mingeid majandamisotsuseid ei ole asutusel võimalik teha. See on perspektiiv, kuhu me oleme jõudmas.

Siigur: Kohtujuristide palkade viimine arvestuspõhiseks oleks katastroof kohtu eelarvele, kuna ainukene raha, mida kohus ise saab vajadusel kasutada, on kokkuhoitud kohtujuristide palgaraha.

Saabusid Merje Talvik ja Riin Pärnamets

Lapimaa: Kohtujuristide palk seoti kohtunike palgaga kunagi seetõttu, et oli vaja tagada nende sõltumatus olukorras, kus kohtujuristid pidid saama iseseisva otsustusõiguse ehk nad pidid kujunema kohtuniku kõrvale väiksemates asjades sisuliste otsuste tegijateks. See funktsioon on nendelt ära võetud ja nad ei pea olema sõltumatud nagu kohtunikud ja prokurörid, kuna nad ei tee oma nimel otsuseid. Vaatamata nendele Riigikohtu lahenditele, et midagi delegeerida ei tohi, võiks tekitada olukorra, et kohtujuristidel oleks otsustusõigus ja sellisel juhul me saaksime õigustada nende seadusega tagatud palka ning palkade sidumist kohtunike palkadega. Peaksime mõtlema selles suunas. Vastasel korral on palkade lahti sidumine täiesti realistlik variant.

Vallikivi: Nüüd te tunnete, mis tunne on advokaatidel, kui jagatakse riigi õigusabi raha ja öeldakse, et tellimus tuleb riigilt, raha jagab riik ja ka tariifid kehtestab riik. See on masendav, kui vähe saab iseseisev võimuharu (kohus) oma asju otsustada. Samuti on vähe võimu Justiitsministeeriumil ja kõik võimuhoovad on Rahandusministeeriumi käes. Riigi õigusabi eelarves on üle mitme aasta ülejääk, kuid tariifi me tõsta ei saa ja saaksime selle raha ära kasutada järgmisel aastal, kuid Justiitsministeerium ütleb, et väga vähe on lootust, et see raha järgmisesse aastasse üle kantakse. Riigis on kohtuvõimul ja kesksel justiitsasutusel, Justiitsministeeriumil, nii vähe sõnaõigust, kui asi puudutab kohtusüsteemi, kaasaarvatud riigi õigusabi süsteemi, juhtimist ja suunamist.

Aavik: Riik on minemas üle tegevuspõhisele eelarvele. 2019. aastal tahab Justiitsministeerium minna üle tulemusvaldkondade süsteemile, millele antakse raha. Aastal 2020 läheb tegevuspõhisele eelarvele üle terve riik. Eraldi küsimus on see, mis on kohtusüsteemi tulemusvaldkond. Rahandusministeerium

soovib näha seda võimalikult laialt, mis tähendab seda, et kohtusüsteem on üks osa sisejulgeoleku valdkonnast konkureerides politsei, päästeameti, prokuratuuri ja vanglatega. Siseministri käes on seega raha mõttes kaalukauss. Hiljemalt järgmises KHN-is võiks seda arutada ja anda sellele kohtuvõimu hinnang. Kas kohtuvõim eraldi võimuharuna võiks omada eraldi tulemusvaldkonda? See omab suurt tähtsust selles osas, kui palju on valdkonna eest vastutaval ministril ja kohtuvõimul sõnaõigust milleski kaasa rääkida.

Vallikivi: See võib olla oht põhiseaduslikule korrale, kui kohtusüsteem hakkab teiste valdkondadega oma palga pärast võitlema. Selles asjas tuleb võtta sõna ja vastu vaielda. Teen ettepaneku seda järgmisel korral arutada.

Otsus: KHN annab arvamuse 2018. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtete kohta.

8. Töökoormusmetoodika töörühma töö ülevaade – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha

Küllu Luha annab ülevaate töökoormusmetoodikast ja töökoormuspunktidest.

Luha: Mul on hea meel selle teemaga taaskord KHN-s olla. Töökoormusmetoodika on olnud päevakorras alates 2006.aastast ja täna käsitleme seda viiendat korda. Lisaks sisulistele aruteludele on selle aja jooksul suurel hulgal erinevaid materjale KHN-i ette toodud. Valmistudes tänaseks istungiks hindasin ma kõiki neid erinevaid metoodika kujunemise materjale, mis aitaksid kindlasti selgitada seda, kuhu me tänaseks välja oleme jõudnud ja miks niisugused valikud tehtud on. Isiklik kogemus käesolevast aastast õpetas mind, et tabelite avaldamine ilma selgitamiseta ei too oodatud tulemust – pigem võimaldab hakata ennatlikke otsustusi tegema ja muudab emotsionaalse teema veelgi emotsionaalsemaks. Seetõttu on mu suuline ettekanne pikem.

Kohtute töökoormusmetoodika aluseks on kohtuasjade lahendamise seotud keskmine arvestuslik ajakulu kohtuniku kohta kusjuures metoodika ei mõõda menetlusgrupi tööaegade summat, kuid võtab arvesse, et igal kohtunikul on oma menetlusgrupp, s.t kohtujurist ja istungisekretär

Kogu selle pika aja jooksul on töökoormusmetoodika väljatöötamisega kaasas käinud mitmed müüdid ja olles nüüd kohtutes kohtunikega suhelnud selgus, et ikka veel on need täies elujõus. Esimene suur müüt on kohustusliku normkoormuse kehtestamine, s.t metoodika eesmärgiks on kõikidele kohtuasjadele ajanormide kehtestamine, mille tulemusel öeldakse kohtunikele, kui suure hulga asju nad aasta jooksul ära lahendada peavad. Ei saa salata, et kohtuniku normkoormuse otsimisega on tegeldud ka oluliselt enne praeguse metoodika väljatöötamist alustades kohtusüsteemi sisestest asjatundjatest kuni Tartu Ülikooli ekspertideni välja. Seetõttu on arusaadav, et normkoormuse müüt on elujõuline ja visa. Tegelikult oleks õige öelda, et kohtute töökoormusmetoodika otsib lahendust küsimusele, missugune on kohtuniku keskmine normaalne koormus ja kuidas see moodustub, s.t millise hulga asju kohtunik koos oma menetlusgrupiga mõistliku aja jooksul ära lahendab, kuid kindlasti ei saa see olla konstantne suurus ja kohustus. Teine müüt, mis on otseselt eelmisega seotud, on see, et kui seatakse normkoormus ja kui mõni kohtunik lahendab sellest vähem, siis vähendatakse ka tema palka. Kolmas müüt, mis läbi aastate on see, et absoluutselt ei ole võimalik kohtuasjade lahendamise aega mõõta.

Edasi sisulisemaks minnes, siis tahan selgitada, kuidas on arvutused viimasesse tabelisse saadud, välistades arvamuse, et need on tekkinud tühjal kohalt või meelevaheldiselt.

Alustame haldusasjadest, kuna need olid esimesed asjad, mis KHN-is varasematel aastatel arutusel on olnud. Metoodika see osa on kohtutes praegu kõige paremini realiseerunud. Algselt koosnesid haldusasjade koormuspunktid kahest osast – haldusasjade omavahelise jaotuse skaala, mis andis kohtuasjadele ajahinnangu pluss lisakriteeriumid, mis koefitsientide näol tõstsid ajahinnangu rakendamist. Näiteks olid üheks lisakriteeriumiks lahendi liigid, s.t haldusasja ajamahukus sõltus sellest, kas see lahendati sisuliselt otsusega või lõpetati menetlus mingil põhjusel. Veel oli oluliseks lisakriteeriumiks esialgse õiguskaitse määru, ekspertiisi vajadus, väljasõiduistung pidamine, 3-liikmeline kohtukoosseis aga ka põhiseaduslikkuse järelevalve taotlus. Kõik loetletud koefitsiendid suurendasid (või vähendasid, näiteks määru) asja lahendamise ajahinnangut. Esmasele töökoormusmetoodikale haldusasjades andis KHN heakskiidu 2009.aastal ja sellest ajast on need olnud halduskohtutes kasutusel. Tallinna Halduskohus töötas metoodika rakendamiseks välja kohtu vajadusest lähtuvad nn asjade paketid, kus kohtunikele jagati erineva ajamahukusega asju ja selliselt moodustus võrdne töökoormus. 2015. aastal töögrupi koosolekul arutati haldusasjade metoodika

asjakohasust senise praktika alusel ja töögrupp leidis, et lisakriteeriumid ei anna ajaliselt asjadele midagi juurde küll aga muudavad arvepidamise keerukamaks. Seetõttu lepidi kokku 40-ne punkti skaala, mis suhestas haldusasjad omavahel ja paigutas need ajamahukuse skaalale, mis ei olnud veel tunnipõhine. Tunnipõhise skaala saamiseks leiti ühe koormuspunkti ajaline väärtus, mis on kogu kohtu ajaressursi (st kohtuniku ametikohade arvu kohtus) ja selle aja jooksul lahendatud asjade koormuspunktide kogusumma omavaheline suhe ning saadud koormuspunkti ajalise väärtusega korrutati läbi kogu 40-ne skaala. Selliselt on tekkinud tunnipõhine skaala 1 kuni 32 arvestuslikku tundi. Selliselt on saadud, et planeerimise ja ehituse asjade lahendamiseks kulub keskmisel kohtunikul arvestuslikult 32 tundi. See ei tähenda, et iga planeerimisasja peab kohtunik lahendama 32 tunni jooksul.

Sarnaselt haldusasjadele oli süüteoasjade skaala algsest samuti keerulisem ja arvestas paljusid lisakoeffitsiente. 2007. aastal lepidi kokku, et selles menetlusliigis on aluseks nn etalonkriminaalasi, mis oli ühe kohtualusega ja ühe episoodiline üldmenetluse asi, mis lahendati kohtuotsusega. Sellise etalonasja lahendamiseks kulus arvestuslikult 31 tundi. Kohtualuste ja episoodide lisamine suurendas koeffitsiente. Kõige suurem erinevus tsiviil- ja haldusasjadega ongi siin n-ö kohtuniku tööaeg, mis kulub kohtuistungil asja arutades ja mida keegi kohtuniku eest teha ei saa. Seetõttu on ka selge, et mida rohkem on süüdistatavaid ja süüdistusi, seda ajamahukam see kriminaalasi on. Lisaks toodi veel välja majandusasjad, mille puhul koeffitsiente kasutatakse kahekordselt ja lisaks oli ka nn vähenduskoefitsiendiga KarS § 424 asjad. Kordades vähem ajamahukamateks hinnati lihtmenetlusasju, kus küll on järgitud kohtualuste ja episoodide osas samalaadset koeffitsientide süsteemi.

2015. aastal meetodikat läbi vaadates oli töörühma soov süsteemi lihtsustada. Arutelude käigus leiti, et kohtualuste ja episoodide koeffitsientidest ei ole võimalik loobuda. Meetodikat lihtsustati selliselt, et asja lahendaamine teises kohtumajas ning lahendiliigid ei anna asjale midagi juurde. Lisaks majandusasjadele anti topelt punktid ka ametialastele kriminaalasjadele. Seda skaalat arutades pidas töögrupp silmas kohe ajapõhiseid hinnanguid ja nii on meetodika selles osas vajadus olnud teha täiendavaid arvutusi. Kriminaalmenetlusasjade skaala tervikuna on vägagi ulatuslik, ulatused ühest tunnist kuni 560 tunnini.

Väärteoasjades on põhimõtteliselt samamoodi kasutatud koeffitsiente, näiteks tõlgi kasutamine ja erinevad lahendi liigid. 2015. aastal meetodikat lihtsustades leiti, et lisakriteeriumid on sellesse skaalasse juba sisse seadistatud, mistõttu nendest loobuti. Ka väärteoasjade skaala on olnud kohe ajahinnangute põhine ja täiendavate arvutuste järele ei ole olnud vajadust.

Analoogiliselt haldusasjadega suhestusid tsiviilasjad ajamahukuse skaalal, mille ulatus oli 1,15 (näiteks lapsendamise) kuni 11,5 (hagimenetluses asjaõigus) tundi. Ka tsiviilasjades lepidi algsest kokku lisakoeffitsendid, mis mõjutasid asja lahendamise ajamahukust. Näiteks lahendi liigid (sisuline otsus, tagaseljaotsus, määrus), tõlgi kasutamise vajadus, asja arutamine teises kohtumajas. Samuti hindas töögrupp algsest oluliseks, kas tsiviilasjas on üks või mitu nõuet. Kohtunike rahulolematuse selle skaalaga oli suur, s.t leiti, et ühtki asjaõiguse asja ei ole ka keskmiselt võimalik 11,5 tunniga ära lahendada ja seetõttu loobuti tunnipõhisest skaalast ning lepidi kokku, et see on punkt-põhine skaala. 2015. aastal leidsid töörühmas osalenud tsiviilkohtunikud, et nii lühike skaala ei vasta siiski tegelikkusele. Sõltumata sellest kui palju abilisi kohtunikul on, ei ole õiglane, et asjaõiguse ja lapsendamise ajamahukuse vahe on nii väike. Samas aga leiti, et asjad on paigutatud õigesti ja seetõttu pikendati skaalat 1-40 muutmata tsiviilasjade omavahelist suhestumist. Lisaks loobuti veel kõikidest lisakoeffitsientidest leides, et need on juba sellesse skaalasse n-ö sisse arvatud. Sarnaselt haldusasjadega leiti ka tsiviilasjadele selle skaala alusel ajahinnangud, mis tundusid ikka kohtunikele liiga ebareaalsed. Ühena lahendustest pakkus tookordne töögrupi juht taas välja võimaluse venitada skaalat veelgi pikemaks (1-140), kuid ka see ei leidnud positiivset vastukaja. Kokkuvõtteks, 2015. aastal saadud ajahinnangud kohtunikele ei rahuldanud ja nii ei jõudnud meetodika toona KHN arutusele. Käesoleval aastal koos kõigi kohtujuhtidega töökoormusmeetodikat uuesti arutama asudes, palusime kõigil kohtutel hinnata olemasoleva meetodika kehtivust selles kohtus või välja pakkuda oma ajahinnangud. Süüteoasjades leiti, et olemasolev meetodika on sobiv ja võimaldab kohtunike töökoormust hinnata. Eelpool ma juba kirjeldasin, kuidas me haldusasjades ajapõhisele tulemusele jõudsime, s.t üle jäi vaid kokkuleppe saavutamise tsiviilasjades. Kohtute ajahinnangud olid äärmiselt erinevad, kuid tehes menetlusstatistika pinnalt arvutusi selle tulemusega, mis 2015. aastal kõrvale heideti, leidsime, et see on siiski kõige adekvaatsem. Seega on toodud ajahinnangud saadud selliselt, nagu ma neid eelpool kirjeldasin.

Mida öelda kokkuvõtteks? Seda, et suur hulk kohtunike on aastate jooksul oma eksperthinnangu andnud ja asju on kokku lepidud ja 2008–2009. aastal ka mingis ulatuses realses elus üle kontrollitud,

mis tähendab, et praeguseks oleme jõudnud punktini, kus enam üksteisele otsa vaadates ja ikka hinnanguid andes ei jõua edasi. Vaja on astuda samm ja hakata seda meetodikat kohtutes testima. Et kõikides kohtutes oleks täpselt ühesugune töökoormuse arvestus, et ükski kohus ei kasutaks töökoormuse hindamisel nn „oma punkte“ või mingeid muid ajahinnanguid. Eesmärgiks peaks olema, et KIS hakkaks asju jagama selle meetodika alusel. Et seda saavutada, on vaja vähemalt aasta aega hinnata kogu meetodika paikapidavust ja teha arvutusi ja katsetada jagamist.

Jerofejev: Ma ei saa aru, mis annab see aja hinnang? Kohtunikud hindavad seda tegelikult absoluutselt erinevalt. Kust tuleb lõpuks see objektiivsus või arvatatakse ajahinnang keskmise ajana?

Luha: Töökoormusmeetodika algfaasis 2007.a hindasid kohtunikud oma lahendatud asju, st seda kui kaua nende lahendamiseks keskmiselt aega kulub ja püüdsid välja mõelda, millised kriteeriumid asja lahendamist mõjutavad. Erinevatest piirkondadest tulid inimesed töögrupi nõupidamisele erinevate probleemidega, mis seal läbi vaieldi ja selgeks räägiti. 2007 aasta lõpuks said need esimesed kriteeriumid paika, nende pinnalt tekkis keskmine. 2008–2009 aastal oli periood, kus põhimõtteid kontrolliti. Kohtunikud kes avaldasid valmidust täitsid oma tegevuste kohta ankeete. Neid tuli kokku tsiviilasjades 300–400 ja süüteos oli ca 800-900 ja sealt tekkisid keskmised hinnangud. Kogu meetodika on asja lahendavate isikute isiklik kogemus.

Jerofejev: Kas seda kuidagi mõistetavamaks ei saa teha? Mida see annab ja mida saab selle alusel otsustada? Kas siis seda, et kohtuniku koormus on normaalne või ei ole normaalne?

Luha: Ma just eile kirjutasin ühele kohtunikule reaalse menetlusstatistika pinnalt ja selgitasin, mida kohtusiseselt see meetodika annab. Ühel kohtunikul oli aasta jooksul lahendatud 460 tsiviilasja, mille tundide arv oli 1700, teisel kohtunikul oli lahendatud 406 asja ja tundide arv oli 1800 ning kolmandal kohtunikul asjade arv 366 ja tundide arv ligi 3000. Vaadates asjade arvu, siis kõige koormatum oli kohtunik Üks ja kohtunik Kolm kõige vähem koormatum, mis tähendab, et talle saaks veel juurde jagada. Meetodika annab selle, et kohtunik Kolm on üle koormatud ja temale asju juurde jagada ei tohiks enne kui teiste kohtunike koormused on samale tasemele jõudnud. Lõpuks hakkab see mõjutama ka menetlusosalisi, Kohtuesimehel peaks siin kindlasti olema motivatsioon asju ühtlasemalt jagada, et vältida asjade kuhjumist kellegi kätte.

Pikamäe: Töökoormusmeetodika eesmärk ei ole midagi muud, kui muuta kohtuasjad kohtute lõikes üksteisega võrreldavaks ja seda proovitaksegi teha. Ei saa lugeda toimikute arvu, vaid nendesse peab sisse vaatama. Oluline on, et süsteem lepiks teatud põhimõtetes kokku, mida hindamisel aluseks võtta. See muudab võrreldavaks erinevate kohtute lõikes sama menetluse raames tehtud otsused.

Luha: Praegu kokku lepitud ajahinnangud hetkel muudavad lõpuks võrreldavaks ka kohtud omavahel. Kui järgmise aasta jooksul rakendub testperiood selliselt, et me saaksime hinnata, kas tõepoolest see 1600 tundi on kohtunikele keskmiselt normaalne koormus, siis seeläbi muutuvad võrreldavaks meetodika eri osad. Praegu ma ei sa saa vastata sellele, et üks tsiviilasi võrdub kriminaalasjaga või kuidas täpsemalt võrrelda eri liiki asju lahendavate kohtunike koormust.

Pikamäe: Varasemalt oli meil ka töökoormusmeetodika, mille puhul Haju Maakohus ütles, et nemad seda ei kasuta ja nad teevad oma meetodika, kuid selliselt ei saa me võrdlust erinevate kohtute vahel.

Luha: Valmistudes tänaseks, suhtlesin ma kohtutega ja ma olen saanud esmase tagasiside. On kohtuid, kus arvamus on, et meetodika nii tsiviil- kui süüteosajades on täiesti arvestatav ja täiesti tõepärane. See, mida ma sooviksin on, et kõikides kohtutes hakataks katsetama ja rakendada neid põhimõtteid. Ennekõike, et pidevalt arvatataks kohtunike tasandil koormusi ja võrreldaks neid omavahel. Tööplaanid on järgmiseks aastaks tehtud, st siinkohal meetodikat enam kasutada ei saa praegu.

Saar: Kui KHN soovib kohtul töökoormusmeetodikat rakendada, siis mis on need tegevused, mida kohtult oodatakse? Kui seda jagamisel ei rakendata, siis kus seda saab rakendada?

Luha: Jagamisel ei ole võimalik seda hetkel rakendada. Ma sooviksin, et kohtunike töökoormuse hindamisel, mida igas kohtus tehakse perioodiliselt, võetaks need põhimõtted kasutamisele. Meil on eesmärgiks, et jaanuari–veebruari jooksul valmib niisugune statistiline aruanne, mis võimaldab kokkuvõtet oluliselt lihtsamalt teha. Esmalt on vaja teha kokkuvõtteid ja võrrelda erinevate kohtunike töökoormusi, erinevate asjade ajamahukust. Testimine kõikides kohtutes tähendabki seda, et hakkame kasutama ühtesid siinkohal räägitud ajahinnanguid, st keegi ei mõtle välja mingeid täiendavaid „oma“ punkte, keegi ei ütle et kohtuasjade mõõtmine ajas on võimatu, keegi ei ütle, et „meetodika tagant

paistavad Justiitsministeeriumi kurjad kõrvad“ ja lõpuks, mis kõige olulisem, suhtumine sellesse meetodikasse heatahtlikult, kuna selle me oleme ise 10 aasta jooksul kokku leppinud.

Jerofejev: Kui asjad tulevad, siis need jaotatakse kohtunike vahel ja juba seal peaks rakendama seda meetodikat. Ma toon lihtsa näide. Statistika järgi vaatasime, et Tartu Ringkonnakohtus tegi iga kohtunik aastas 130 lahendit ja uskuge mind me ei pingutanud, et see arv oleks koguaeg sama, kuid see lahendatud asjade arv kõikus aastate lõikes ainult plussmiinus 5 asja. Milles siis küsimus on? Kui kohtunik töötab hommikust õhtuni ja teeb aastas 130 lahendit, siis peaks asi paigas olema. Miks me seda töökoormusmeetodikat teeme? Selles ei ole võimalik lõppastmes kunagi kokku leppida. Te jääte alati vaidlema ja eriti lootusetu on võrrelda kriminaalasju tsiviilasjadega või haldusasjadega. Seda, kui palju kohtunik mingis valdkonnas asju suudab lahendada, tuleb valdkonnapõhiselt vaadata.

Pikamäe: Peeter, sul on õigus selles, et see tuleb kokku leppida. Koormuspunktid ei ole mingi objektiivne realiteet. See ongi asi, milles peab kokku leppima. Seda on üritatud aastate jooksul teha, ja nüüd on jõutud vahefinišisse. Minu meelest on ka see väga suur saavutus, kuna kohtusüsteemis on tekkinud kokkulepe. Küsimus on selles, kas seda testida või mitte testida. Mina arvan, et testida igal juhul tasub. Mis tulemusteni see viib, me ei tea, kuid see ongi testimise mõte ja siin ei saa olla midagi ette määratud.

Pilving: Kindlasti olen ma testimise poolt. See viib loodetavasti edasi aga samas tuleb märkida ära see, et meetodika ei saa olla praegu täiuslik. Kui me hakkame nende näitajate alusel tegema otsuseid, siis nendesse tuleks suhtuda äärmise ettevaatlikkusega. Selle pinnalt küsimus Külli Luhale, kas tänane kohtute infosüsteem võimaldab uurida kõiki neid andmeid, mis koormuspunktide arvestuse seisukohalt on olulised.

Luha: Jah, seda on võimalik teha. KIS andmestiku järgimine on olnud ka üks lihtsustamise eesmärke. Algselt, kui kohtunikud kokku leppisid asja lahendamist mõjutavaid lisakriteeriume, siis selgus, et neist osade kohta ei saa adekvaatset infot infosüsteemist. Teoreetiliselt on need andmed küll KIS-s olemas, kuid need ei muuda statistiliselt midagi või siis ei ole piisavalt andmeid infosüsteemis ja seetõttu nad ei muuda tulemustes midagi. Valmistudes 2015. aasta seminariks, analüüsisime me kõik lisakoeffitsendid läbi. Rääkides erinevates meetodikatest menetlusliikides, et tsiviil- ja haldusasjades on aluseks asjade sisuline jaotumine ja kriminaalasjades on aluseks vormiline jaotumine, oli meil pikk arutelu leidmaks nn indikatsioonasju, st et leida erinevate menetlusliikides sarnaseid asju, mida ajalise võrdluse aluseks saaks võtta. Töörühmade ühine seisukoht oli, et selliseid asju ei ole võimalik leida, vaid võrdluse aluseks saab olla kohtuniku töötundide hulk, mis muudab meetodika erinevate liikide vahel võrreldavaks. Me ei saa öelda, näiteks, et üks tsiviilasi võrdub niipalju kriminaalasju või haldusasju.

Lind: Mida selle meetodika rakendamine tähendab? Kellele see lisatööd tähendab ja millisel menetluse hetkel seda hinnatakse? Ringkonnakohtute kontekstis on see väga oluline, sest need kriteeriumid, mis kriminaalasjades ringkonnakohtu osas olid, ei ole kindlasti sellised, mida oleks võimalik võtta automaatselt KIS-ist. Need on sellised, mis eeldavad seda, et keegi mõtleb ja vaatab apellatsioon läbi ning ütleb millistele kriteeriumitele apellatsioon vastas. Alustades sellest, kas tegemist oli karistuse vaidlustamisega või süü vaidlustamisega või veel millegi muu vaidlustamisega. Kes ja mis hetkel peaks hakkama seda tööd tegema?

Luha: Ma olen nõus sellega, et ringkonnakohtute puhul on olulised teistsugused kriteeriumid kohtuniku töökoormuse hindamiseks. Seda tegelikult ka ringkonnakohtute meetodika on juba algselt arvesse võtnud. Praeguseks oleme aga sealmaal, et kui esimese astme meetodikat oleme mitmeid kordi ümber vaadanud ja lihtsustanud ja selle üle arutlenud, siis teise astme meetodika on olnud praktiliselt muutumatu kõik need 10 aastat. Ennekõike seetõttu, et ringkonnakohtute töörühm 2015.a hinnates meetodika pädevust, leidis, et see vastab tegelikkusele ja seda ei ole vaja ringi vaadata. Minu hinnangul see nii ei ole, kasvõi seesama sinu toodud näide süü ja karistuse kohta esitatud kaebuse ajam hukuse erinevusest, selle kohta infosüsteemist adekvaatset infot ei saa. Kui ma räägin ringkonnakohtute meetodika testimisest, siis ma peangi silmas seda, et analüüsida kõiki neid kriteeriume ajam hukuse seisukohast. Praegu tähendab see ennekõike analüütikutele küllaltki suurel määral käsitööd, et vajalikku informatsiooni saada. Seda kokkuvõttes ringkonnakohtute meetodika testimine tähendabki.

Loide: Tegelikult meil on punktisüsteem, kuid on öeldud, et see on läinud ajas nihkesse. Asjad saavad olla omavahel võrreldavad siis, kui nende asjade koormuse mõõtmiseks on ühesugused meetodikad. Hetkel on niimoodi, et uues süsteemis, mis vahepeal loodi, läks tsiviil tunnetuslikule raskusskaalale ja süüteomenetlus jäi edasi aja meetodikale. Kahte süsteemi saab panna võrdlusesse ainult läbi

objektiivse mõõtmise. Erinev on ka see, et ühes menetluses me mõõdame asju liikide järgi ja teises menetluses osalenud isikute järgi. Seal on omad põhjused miks nii tehakse. Selle süsteemiga tuleb edasi minna ja jõuda mingite ühiste lähtealusteni. Me ei tohiks seda süsteemi täna rakendada, vaid peaksime seda asuma testimise. KHN saab täna heaks kiita ainult testperioodi. Testperioodil ei peaks kohtute sees olema valmidus hakata selle alusel asju jagama. Me kasutame praegu oma aasta tööjaotusplaani koostamisel seda, et me prognoosime sissetulevad asjad eelmise aasta asjade järgi ja selle alusel me prognoosime üht või teist liiki asjade koormuse ning selle alusel teeme tööjaotusplaani jaotuse, et mis liiki asjadele kui palju on kohtunikke vaja. Kui praegu tuleb selline sõnum, et selle uue meetodika alusel tuleb hakata tegema kohtusisese tööjaotuse prognoosi, siis see viib asjad tasakaalust välja. Me saame ainult testida, kuidas see võiks rakenduda.

Pikamäe: Kasutuselevõtmine saab tulla alles pärast seda, kui testperiood on andnud positiivse tulemuse. Alles siis saab tagasi tulla selle küsimuse juurde, kas minna rakendamisele või teha midagi uut või tõmmata sellele projektile kriips peale, kui me näeme, et see ei vii mõistliku tulemuseni.

Kerstna-Vaks: Me ei arvesta üldse kohtujuristide tööd ja see ei ole päris õige. Isegi olukorras, kus me lähtume sellest, et kõigil on üks kohtujurist, kuna ülesanded, mida juristid täidavad, on erinevad. Mina küsisin kaks korda, mida tähendab testimine ja vastust ei ole saanud. Meie oleme seda sellisel kujul läbi oma aruannete testinud mitu aastat. Ma ei saa nõustuda sellega, et võrreldes maakohtutega on ringkonnakohtu koormuspunktid tohutult keerulised. Pigem vastupidi. Meil olid omad ettepanekud, kuidas neid asju lihtsustada. Ringkonnakohtu punktid baseeruvad ajahinnangutel, mis on 10 aastat vanad, siis ma ei kujuta ette kuidas see testimine välja näeb. Testimine saab toimuda ainult sellisena, et me mõõdame aega üle. Tsiviilkolleegiumis oli see küsimus meil päevakorras ja keegi ei näinud muud võimalust, kui mõõta üle ajahinnangud. Ajahinnanguid peaks testima läbi ajahinnangute. Olemasolev meetodika ei võimalda võrrelda esimese ja teise astme kohtute koormuspunkte.

Ereb: Teise astme kohtute meetodikas on mitmeid aspekte, mida KIS-ist otse välja võtta ei saa ja mida tuleb käsitsi üle kontrollida, mis teeb selle rakendamise raskemaks, aga see ei raskenda meetodikat. Meetodikas ei ole midagi rasket. Esimeses astmes on matemaatikaga väga raske mõista, mida me testime. Kõik punktisüsteemid oleme Tartu Maakohtu baasil mineviku andmetega välja arvatud. Kokkuvõtlikult võin öelda seda, et süüteoasjade nii kehtivad kui uue redaktsiooni koormuspunktid väljendavad adekvaatselt kohtuniku tööaega. Mis asi on koormuspunkt? Koormuspunkt hindab asja lahendamiseks kuulunud kohtuniku tööaega. Aastane koormuspunktide summa näitab, mitu töötundi kulutas kohtunik nende asjade lahendamiseks, mis ta selle aasta jooksul ära lahendas. Selle alusel oleme jõudnud selleni, et süüteoasjade koormuspunktid peegeldavad kohtunike tööaega adekvaatselt. Tsiviilasjade puhul saame öelda, et kui me hakkame kasutama uusi koormuspunkte, siis on vaja 15% tsiviilkohtunike juurde.

Luha: Me hakkasime juba siinkohal testimisega seotud probleeme lahendada. Ma kordan veel, et testimisest rääkides pidasin ma silmas seda, et me leiame iga kohtuga need kõige sobilikumad viisid, kuidas seda kõige tulemuslikumalt teha. Kui ringkonnakohtud ütlevad et me tahame hakata ankeete täitma, seda parem ja adekvaatsem tulemus meil olema saab. Tartu Maakohus on jõudnud sellele tulemusele, mida sa kirjeldasid, pika praktilise kogemuse kaudu. Reaalsus on, teistes maakohtutes sellist pikka praktilist kogemust ei ole. Me peame testimise aasta jooksul jõudma kõikides kohtutes sellise tulemuseni, mis ütleb, kas teoorias kokku lepitu ja kunagi praktikas läbi tehtu kehtib ka täna kõikides kohtutes. Näiteks, kas 23 arvestusliku tundi asjaõiguse asja lahendamise jaoks ka keskmisena on adekvaatne või ei ole. Arvan, et see on minu suur ülesanne järgmisel aastal leida need kohtunikud kellega koostöös seda teha. Loodan loomulikult, et me arutame seda ka kohtujuhtide nõupäeval, kuidas me seda testimise hakkame. Testimise esmaseks ja oluliseks eelduseks on, et kõikides kohtutes kasutame kõnealuseid põhimõtteid täies mahus. Tsiviilasjadest veel rääkides, siis kohtunike hinnangul on skaala olnud liiga lühike ja kohtunike tööd ebaõiglaselt kajastatav, seda arvamust ei saa eirata, vaid sellega tuleb tegeleda. Testperiood peab olema vähemalt aasta. Me saame teha kokkuvõtteid järgmise aasta jooksul ja hoida KHN-i arengutega kursis. Periood, mille pinnalt saab kokkuvõtteid teha ei saa olla lühem kui aasta. See tähendab, et kokkuvõtete tegemiseks saame me selle teema juurde tagasi tulla märtsis 2019.

Pikamäe: Kas me tõmbame täna joone alla sellele aastaid kestnud tööle vahekokkuvõtte vormis ja anname aktsepti süsteemi katsetamiseks? Lepime kokku, et testperioodi tulemuste alusel ei hakata tegema ressursi jagamise ega administratiivseid otsustusi. Küsimus olgu selles, kas see kokkupanud meetodika tegelikkuses töötab ja kui vaja tuleme selle juurde tagasi. Testperiood võiks olla 1 kalendriaasta ja KHN tuleb selle juurde tagasi aastal 2019.

Otsus: KHN kiidab heaks metoodika kasutuselevõtmise testperioodiks/testimise eesmärgil. Aasta pärast arutatakse KHN-is töökoormusmetoodika teemat uuesti.

9. Menetlusosaliste rahulolu-uuring – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Eesti Uuringukeskuse projektijuht Riin Pärnamets

Riin Pärnamets annab ülevaate menetlusosaliste rahulolu-uuringu tulemustest.

Aavik: Kas võrdlesite tulemusi ka varasema uuringu tulemustega?

Pärnamets: Nii palju kui võimalik, võrdlesime. Uuringus muutus sisuliselt väga palju. Lisasime palju küsimusi juurde. Võrdlesime neid asju, mida sai üksühele võrrelda.

Aavik: Mis on need aspektid, mis on varasemaga võrreldes läinud halvemaks?

Pärnamets: Halvemaks midagi läinud ei ole. Pooled vastanutest leidsid, et kõik on jäänud samaks ja 30% vastanutest leidis, et asjad on läinud paremaks.

Aavik: Kas ühtegi detaili kohta töös ei tuvastatud, kus on tendents negatiivne?

Pärnamets: Ei.

Aavik: Kui te võrdlete hinnanguid kohtuotsuse selgusele, siis sealt ei joonistu välja negatiivne trend? Kuidas hindavad kohtuotsuse selgust professionaalsed menetlusosalised võrreldes mitteprofessionaalsete menetlusosalistega?

Pärnamets: Me ei mõõtnud seda sellisel kujul.

Pikamäe: Kuidas kohtusüsteem võrreldes teiste institutsioonidega välja paistab?

Pärnamets: Institutsioon on väga spetsiifiline, kuid üldised hinnangud tööle on positiivsed.

Pikamäe: Teie hinnangul on uuringu tulemused positiivsed?

Pärnamets: Jah.

Pikamäe: Millal võiks toimuda järgmine hinnang?

Pärnamets: Seda võiks teha üle kahe-kolme aasta. Oleneb, milliseid arendustegevusi vahepeal ette võetakse.

Pikamäe: Ministeerium on markeerinud need kohad, kus saab muudatusi ette võtta?

Aavik: Loomulikult.

Pärnamets: Kokkuvõttes on toodud palju tsitaate, mis annavad ka mõtteid.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

10. Vanade asjade aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha

Luha: Positiivne on see, et haldusasjades on vanade asjade arv jäänud väikseks võrreldes kümne või viie aasta taguse ajaga. Sellest aastast on KIS-is olemas arendus, kust kohtunikud saavad anda vanade asjade kohta põhjendusi elektrooniliselt ja kohtu esimehed saavad neid sealt kontrollida. Järgmisest aastast saame minna üle Excelipõhiselt aruandluselt süsteempõhisele aruandlusele. Vanade lahendamata asjade detailsem jälgimissüsteem on loodud ennekõike töövahendina kohtu esimehele. See aruandlus ei ole loodud ministeeriumi jaoks ja selle aruandluse kaudu ei soovi ministeerium sekkida mingil moel kohtunike sõltumatusesse.

Pikamäe: Ministeerium seda tehes ei sekku kuidagi kohtute sõltumatusesse. Vanade asjade aruandlus peab olema olema.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

11. Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus; Riigikohus, Liis Lindström

Kohtute seaduse muutmise VTK – ütlesime, et see on ministri laual ja peale VTK menetlemist ja arvamuste kuulamist kohtume kohtujuhtidega, et arutada ühiselt kõige rohkem asenduskohtunike loomise ja kohtunike lisatasustamisse puutuvat. Kui kõik läheb takistusteta, siis võiks loota, et septembris läheb see parlamenti.

Tööjaotusplaanid – 22. novembril võeti vastu KarS-i ja alaealiste mõjutusvahendite seaduse muudatused, mille kohaselt muudeti kohtute seadust ja muutus volitusnorm, mille alusel KHN seda valdkonda reguleerib. Uue volitusnormi kohaselt kehtestab KHN kohtunike tööjaotusplaani koostamise täpsemad alused, sealhulgas kohtunike spetsialiseerumise põhimõtted. Vajadus on töörühmaga veelkord koguneda ja muudatuste valguses dokument koostada.

Helisalvestusseadmed – anname igal järgneval istungil ülevaate, millised kohtud on seadmetega varustatud ja peame silmas ka Lubja tn kohtumaja valmimist. Kui tahta, et kõikides menetlustes salvestamine toimub, siis tuleb muuta ka menetlusseadustikke.

Menetlusedokumentide kättetoimetamine – valmistame ette uut hanget. Loodame järgmisel istungil anda hanke käigust ülevaate.

Tartu Ringkonnakohtu ruumiprobleem – Minister kavandab koos Tartu Ringkonnakohtu juhtidega külastada Veski tänava hoonet ja selle visiidi järgseid tegevusi tutvustame järgmises KHN-is.

Ida-Virumaa lisatasu – arenguid ei ole

Jerofejev: Kas Omniva ei ole tasemel? Miks seda hanget on vaja teha?

Lippus: Me ei ole praegu rahul postiteenuse osutaja poolt osutatava teenuse kvaliteediga ja sooviksime märgatavalt paremat kättetoimetamise teenust.

Jerofejev: Kas turul on keegi, kelle teenus kohtutele võiks sobida?

Lippus: Küsimus on selles, mis hinda oleme nõus maksma.

Jerofejev: Riik võiks muuta rahvastikuregistri seadust ja teha kanded õiguslikult siduvaks.

Lippus: Justiitshaldus toetaks sellist arengut, kuid poliitiliselt ei ole tahetud seda teha ja seega me ei saa sellega arvestada.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

12. Info 2018. aasta kohtunike täiskogust – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Pikamäe: Kohtunike täiskogu toimub 8-9 veebruaril, Tallinnas. 8. veebruaril toimub Riigikohtu esimehe vastuvõtt ja täiskogu tööpäev on 9. veebruaril. Koht on selgumisel. Kuna järgmine aasta on ka Eesti Vabariik 100, siis Riigikohtu esimehe vastuvõtt toimub varasemalt veidi erinevas formaadis. Kohtunike täiskogu teemasid on kaks – Eesti Vabariik 100 ja kohtunike eetikakoodeks. Eetikakoodeks võeti vastu 2004. aastal ja on järgmiseks aastaks kehtinud juba 14 aastat ning seega võiks vaadata üle, millised probleemid on selle rakendamisel tekkinud. Mõnel järgneval täiskogul, kas 2019 või 2020, kui on ideid, et midagi peaks korrigeerima, võiks kohtunike täiskogu muudatusi arutada. Seekord toimuks seni olnud olukorra analüüs ja ettepanekute korje. Oleme kaasanud eksperte ka väljastpoolt kohtusüsteemi seda analüüsima.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp 08.12.2017. a kell 16.35

/allkirjastatud digitaalselt/

Priit Pikamäe
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Aliis Pihva
Protokollija